

Täysistunto

Keskiviikko 23.1.2019 klo 14.00—17.18

2. Kotouttamisen toimivuus

Valiokunnan oma asia O 10/2017 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 6/2018 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Paula Risikko: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Käsittelyn pohjana on tarkastusvaliokunnan mietintö TrVM 6/2018 vp.

Keskustelu

14.01 **Eero Heinäluoma sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt esillä oleva kotouttamismietintö jatkaa vuonna 2007 aloitettua tarkastusvaliokunnan perinnettä ottaa vaalikauden aikana muutama keskeinen asia erillisen selvityksen ja tutkimustyön kohteeksi.

Kotouttaminen nousi valiokunnan asialistalle 2005 syksyllä heti vaalikauden alkaessa. [Ben Zyskowitz: 2015!] — Anteeksi, 2015. Missä olisinkaan ilman edustaja Zyskowiczia. [Ben Zyskowitz: Väärässä vuosiluvussa!] — Havainto oli, että kotouttamisasiat ovat yhä merkityksellisempiä suomalaisen yhteiskunnan menestyksen ja sisäisen koheesion kannalta. Sen jälkeen on tehty kaksi tutkimusraporttia. Valiokunta on kuullut erittäin ison joukon asiantuntijoita, ja kolmevuotinen työ on nyt tullut päätökseen niin, että valiokunta esittää eduskunnalle yksimieliset havaintonsa tästä aiheesta ja myös eduskunnalle kannanottoehdotuksen.

Tämän mietinnön linjaus on poikkeuksellisen vaativa ja myös johtopäätökset ehkä vähän normaalia poikkeavia. Johtopäätöksemme nimittäin ovat, että kotouttamisen alueella tarvitsemme uutta ajattelua ja uusia linjauksia sekä kotouttamisen tavoitteiden osalta, työtapojen osalta että myös toteuttajien osalta.

Kolme isoa johtopäätöstä tässä työssä nousivat valiokunnassa esille.

Ensimmäinen on, että meidän pitää nopeuttaa tänne tulevien maahanmuuttajien kiinnittymistä suomalaiseen yhteiskuntaan, suomalaisen yhteiskunnan arvojen ja toimintatapojen omaksumista ja myös kielitaidon omaksumista.

Toinen havainto on, että me tarvitsemme lisää velvoittavuutta tähän työhön. Se koskee sekä vastaanottokeskuksissa tapahtuvaa turvapaikanhakijoiden kanssa työskentelyä että myös varsinaista kotouttamista, joka lähtee liikkeelle oleskelulupapäätöksestä.

Sitten kolmas havainto on, että kaikessa tässä erinomaisen tärkeätä on, että lisäämme työelämälähtöisyyttä: mahdollisimman nopeasti työelämään, ja sitä kautta tutuksi suomalaisen yhteiskunnan kanssa.

Pienempiin havaintoihin kuuluu sen toteaminen, että kotouttamisen onnistumisesta tehdyistä toimista on aivan riittämättömästi tietoa ja tilastotietoa olemassa. Tämä koskee

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2018 vp

myös vastaanottokeskusten toimintaa, erityisesti opintotoimintaan osallistumisen osalta. Valiokunta pitääkin välttämättömänä, että nämä tietopuutteet korjataan mahdollisimman pikaisesti ja että päätöksentekijät saavat ajantasaisen tiedon siitä, mitä kotouttamisessa on tapahtunut ja myös miten vastaanottokeskuksissa tänne tulleiden turvapaikanhakijoiden tutustuttaminen suomalaiseen yhteiskuntaan käytännössä tapahtuu.

Valiokunta on tehnyt konkreettiset ehdotukset koko eduskunnan kannanotoksi siitä lähökohdasta, että kotouttamiseen saataisiin aikaan merkittäviä uudistuksia. Ensimmäiseksi muutama sana kotouttamisjaksosta.

Tällä hetkellä olemme tilanteessa, jossa kotouttaminen voi hyvinkin kestää viisi vuotta, jopa pidempään, ja valiokunta ehdottaa, että pääsääntöisesti lähdetäisiin siitä, että tuloksia pitää saada jo ensimmäisen vuoden aikana ja sitten perustelluista syistä tämä jakso voi olla pidempi, mutta radikaalisti lyhyempi kuin se tällä hetkellä on. Tämä sama linjahan on aikaisemmin ollut jo useissa lakiesityksissä, jotka eduskunnalle ovat tulleet.

Samaten valiokunta pitää tärkeänä, että työperäisessä maahanmuutossa työlupa- ja oleskelulupahakemusten käsittelyaikoja pystytään edelleen lyhentämään. Valiokunnan mielestä hakemusten käsittely saisi kestää enintään kaksi kuukautta, ja sen jälkeen pitäisi tänne työhön tulossa olevalla ja yrittäjällä olla tieto, onko lupa myönnettävissä vai ei.

Sitten on tämä velvoitepuoli. Jotta tuloksia saadaan, täytyy lähteä siitä, että myös tänne tulijoille, tästä maasta turvapaikkaa hakeville, täytyy voida asettaa velvoitteita. Kysymys ei ole vain oikeuksista. Erityisen hälyttävä tilanne on kieliopinnojen puolella. Tässä tehdys-
sä tutkimuksessa kävi ilmi, että vain joka kolmas kieliopintoihin osallistuva on saavuttanut vaaditun tavoitekielitason, siis vain joka kolmas, ja se on kovin vähän. Ja tietenkin jos tämä kielitaito ei ole riittävä, niin sitten suomalaiseen yhteiskuntaan ja työelämään tulo käy kovin ohdakkeiseksi.

Kun kielitaito on kaiken perusta, valiokunta pitää perusteltuna, että kielitaidon osalta korostetaan velvoitetta osallistua kielikoulutukseen, ja edelleen, että tähän täytyisi liittyä myös koe, joka todentaa nykyistä paremmin etenemisen kieliopinnoissa. Me tiedämme, että on myös maita, jotka ovat laittaneet pysyvän oleskeluluvan ehdoksi riittävän kielitaidon, joten tämä sama keskustelu on tietysti käynnissä myös muualla.

Valiokunta päätyi siihen johtopäätökseen, että silloin kun kielikoulutusta on riittävästi järjestetty ja kun myös sen tuloksia testataan, ei ole jatkossa perusteltua, että yhteiskunta kustantaa usean vuoden Suomessa olon jälkeen tulkkauspalveluita, niin että tämä täytyy etukäteen voida tänne tulijoille kertoa, että jossain vaiheessa se tie on loppuun kuljettu. [Leena Meri: Aivan oikein! — Mika Niikko: Perussuomalaisten linjalle, hyvä!]

Vastaanottopalveluiden osalta valiokunta korostaa, että orientaatioon suomalaiseen yhteiskuntaan ja opintotoimintaan tulee osallistua silloin, kun vastaanottokeskuksissa ollaan, ja tämän varmistamiseksi valiokunta esittää erillistä eduskunnan kannanottoa.

Työelämälähtöisyys on tärkeä havainto. Myös kielikoulutuksen kannalta osallistuminen työelämään on edullista, ja se helpottaa kielitaidon omaksumista. Työelämävalmiuksien parantaminen on yksi valiokunnan ehdotuksista, miten asioita pitäisi tehdä paremmin. Tämä edellyttää myös yrittäjien kuuntelemista, kykyä avata polkuja työelämään, sekä niin, että yrittäjät ovat valmiita ottamaan maahanmuuttajia töihin, että myös niin, että ne järjestelmät kykenevät sen hyvin tekemään. Siksi valiokunta esittääkin, että tähän työharjoitteluluonteiseen toimintaan laadittaisiin nykyistä paremmat pelisäännöt ja että tämä asia puolestaan vaatii työmarkkinajärjestöjen neuvottelua.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2018 vp

Valiokunta on käynyt pitkään lävitse myös eri maahanmuuttajaryhmien tilannetta, ja erityisesti tämä koskee maahanmuuttajanaisia. Meillä on suuri riski, että iso osa naismaahanmuuttajista jää kotiin eikä koskaan pääse — tai hyvin pitkän ajan kuluttua pääsee — suomalaisen työelämään ja sitä kautta omaksu riittävää kielitaitoa pärjätäkseen ja vaikuttaakseen tässä yhteiskunnassa. Vasta kahdeksannen täälläolovuoden kohdalla maahanmuuttajanaisissa päästään yli 50 prosentin työllisyysasteeseen, ja tämäkään ei ole pitkän päälle hyvä asia.

Me tiedämme myös, että koulutuspuolella meillä on huomattavia puutteita. Tarkastusviraston äskettäisen selvityksen mukaan Pisa-tutkimuksia läpi käydessä kävi ilmi, että Suomessa maahanmuuttajataustaisten henkilöiden lasten ja kantaväestön koulutustuloserot ovat suurimpia kaikista Pisa-tutkimusmaista. Siis meillä maahanmuuttajalasten koulutustulokset jäävät eniten jälkeen kantaväestöstä, ja se on hämmästyttävä havainto niin koulutusmyönteisessä maassa kuin olemme.

Naisten osalta pidämme tärkeänä, että heihin liittyy erityispalveluja, jotta he löytävät omat väylänsä niin kielikoulutukseen kuin sitten myös työpaikoille, ja yhtä tärkeänä pidämme sitä, että katsomme sosiaaliturvajärjestelmää lävitse, ja sehän tapahtuu ensi vaalikaudella isomman uudistuksen yhteydessä.

Sitten muutama sana näistä toteuttajista. Valiokunnan havainto on se, että vastuu on hajallaan, ja valiokunta on päätyntä siihen, että paras tilanne olisi, että kotouttamisen kokonaisvastuu annettaisiin kunnille, niin kuin on tehty Tanskassa ja Norjassa erittäin hyvillä tuloksilla. Mutta me haluamme tähän kunnallisen vastuun rinnalle myös vahvan roolin kolmannen sektorin toimijoille ja vapaaehtoistyölle. Vastuun kannalta jo turvapaikkavaiheessa on merkitystä sillä, että siellä on ihminen, ei pelkästään viranomainen, joka auttaa, tukee ja opastaa. Tässä valiokunta myös esittää, että katsottaisiin tätä vapaaehtoistyön organisointia, että valtio olisi omalta osaltaan valmis tukemaan vapaaehtoistyön kokoamista yhteisen sateensuojan alle vähän samalla tavalla kuin on aiemmin tehty muun muassa kehitysyhteistyön alueella. Näin saataisiin vapaaehtoistyö hyvin palvelemaan kotouttamisen edistämistä.

Lopuksi valiokunta pitää tärkeänä, että muutoksiin lähdetään välittömästi ensi vaalikauden alussa, ja valiokunnan oletus on, että hallitusneuvotteluihin lähtevät tahot ottaisivat tämän yksimielisen ehdotuksen, jos se vielä eduskunnan yksimieliseen kantaan johtaa, työnssä lähtökohdaksi ja näin tämä iso uudistustyö voisi lähteä hyvällä tavalla liikkeelle. Ja edelleen valiokunta ehdottaa, että eduskunta saisi selonteon muodossa selvityksen siitä, mitä tälle aihealueelle on tehty vuoden 2020 loppuun mennessä. Näin uudella hallituksella olisi vuosi aikaa ryhtyä työstämään kotouttamislainsäädännön ja muun lainsäädännön tarvittavia muutoksia ja sitten tehdä tämän tiekartan pohjalta se iso muutos, jota aika huutaa. Koko suomalaisen yhteiskunnan etu on, että kotouttaminen tehdään alusta lähtien hyvin ja niin, että kaikilla tänne tulijoilla on mahdollisuus kiinnittyä suomalaiseen yhteiskuntaan.

Kuten sanoin, valiokunnan mietintö on yksimielinen. Kiitän jäseniä, virkamiehiä ja myös tutkijoita pitkästä työstä, joka nyt tänään tulee päätökseen.

Puhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten annan puheenvuoron ministeri Lindströmille ensiksi, ja sen jälkeen mennään debattiin. — 5 minuuttia.

14.12 Työministeri Jari Lindström: Arvoisa puhemies! Kiitos valiokunnan puheenjohtajalle ja koko valiokunnalle tästä mietinnöstä. Minä olin siellä myös itse asiantuntijana

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2018 vp

kuultavana, ja moni asia on sellainen, josta olen tämän mietinnön kanssa ihan samaa mieltä ja samoilla linjoilla, itse asiassa en juuri mistään ole eri mieltä. Sitten ne prosessit, miten käytännössä näitä asioita lähdetään viemään eteenpäin, ovat tietenkin oma asiansa, mutta prosessien nopeuttaminen ja ylipäättään kaikki tämä on sellaista työtä, minkä me olemme käynnistäneet vuoden 15 tapahtumien jälkeen. Minä olen moneen kertaan sanonut sen, että työ- ja elinkeinoministeriössä kotouttaminen ja kotouttamiseen keskittyneiden henkilöiden määrä oli todella pieni ennen vuotta 15. Se oli yksi pieni osasto, muutama henkilö, ja kaikki muuttui vuonna 15. Me olemme sinne resursoineet tosi paljon lisää tekeviä käsiä ja ennen kaikkea laittaneet ajattelun, toimintatavat, kaiken uusiksi. Moni asia on kesken. Esimerkiksi koto-lakihan on täällä eduskunnassa, se on osa isompaa kokonaisuutta. Eli tavaltaan osa näistä asioista, mitä valiokunta tässä mietinnössään tuo esille, on niin sanotusti putkessa, mutta viesti ei varmasti mene hukkaan. Siellä on varmaan sellaisia eväitä juuri niihin toiveisiin ja niihin esityksiin, mihin valiokunta kiinnittää ihan oikeutetusti huomiota.

Tämä puhe velvoittavuudesta. Minä olen koko tämän kohta neljän vuoden ajan kotouttamiseen ja toisaalta työllisyyden hoitoon liittyen koettanut korostaa sitä, että mitä tahansa me teemme, ei saisi olla ikään kuin sellaista tilannetta, että tulee vastakkainasettelu kotouttamispolitiikan ja sitten toisaalta tämän normaalin työvoimapolitiikan kanssa, vaan että ne työkalut taipuisivat molempiin puoliin ja että tulisi yleistä hyväksyttävyyttä sille, että kotouttamisen toimenpiteitä saataisiin vietyä eteenpäin. Me kaikki toki haluamme, että kotouttaminen onnistuu. Sehän, että sanotaan, että kotouttaminen on täysin epäonnistunut, ei tietenkään pidä paikkaansa, mutta pitää tunnustaa se, jos jossain on epäonnistuttu: käsi ylös ja sitten korjaamaan sitä, mikä on väärin. Ja mikä on ollut ongelmallista, on se, että nimenomaan tiettyjen etnisten ryhmien kohdalla tilastot ja faktat näyttävät, että työllistyminen ei ole sitä, mitä sen pitäisi olla. Silloin me tulemme muun muassa esimerkiksi naisten asemaan, ja naiset pitää saada tähän kotouttamistyöhön paljon vahvemmin mukaan kuin tähän saakka on ollut, koska itse uskon näin, että kun heidät saadaan tähän mukaan, niin me alamme näkemään ihan toisenlaisia lukuja työllistymisen tilastoissa.

Työelämälähtöisyys on ollut meillä lähtökohta alusta saakka. Me olemme sitä pitäneet tässä esillä, ja se on ihan keskeisenä ollut siinä ajattelussa, miten me ajattelemme kotouttamisesta. Sehän ei ole pelkästään työllistymistä, mutta työllistyminen on aivan keskeinen osa — ei ainoa mutta keskeinen — osa sitä, että ihminen tulee osaksi tätä yhteiskuntaa. Me olemme pyrkineet lyhentämään näitä polkuja, muun muassa kieliopinnoissa: ei niin, että istutaan luokkahuoneessa, vaan opitaan käytännön kieltä vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa, oli työharjoittelussa tai työelämässä, koska se on paras tapa kotoutua minun mielestäni.

Tämä havainto, mikä tässä myös on, että tätä järjestelmää pidetään monimutkaisena, on ihan totta. Tätä pitää selkeyttää, pitää miettiä sitä, kenellä on sitten vastuu tästä. Nythän se on niin, että TE-hallinto ja kunnat hoitavat tätä. Tätä jakoa on syytä miettiä. Valiokunnan puheenjohtaja esitti samanlaista mallia kuin Ruotsissa ja Tanskassa. Nämä ovat varmaan asioita, joita on syytä pohtia, mikä on sitten Suomeen toimiva malli. Vapaaehtoistyön rooli, kolmannen sektorin rooli, on merkittävä, siellä tehdään jo nyt tosi hyvää kotouttamistyötä. Kunhan vain saadaan tämä työnjako selkeytettyä, kuka tekee ja mitä tekee. Siellä on tiettyjä asioita, jotka viranomaiset hoitavat, ja tiettyjä asioita, joissa sitten vapaaehtoistyöllä ja kolmannella sektorilla olisi paljon enemmän roolia, kunhan vain mietitään, mikä se mahtaa olla. Silloin täytyy nämä järjestelmät ja vastuut selkeyttää, jotta jokainen tietää, mitä tekee. Olen samaa mieltä siitä, että mahdollisimman äkkiä ensi vaalikauden alussa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2018 vp

näitä toimenpiteitä liikkeelle. Meillä on nyt olemassa hyviä aihioita, koska kyllä työ- ja elinkeinoministeriö — ehkä kaikesta kritiikistä huolimatta — on tehnyt jo nyt paljon sel-
laisia toimenpiteitä, jotka ovat minun mielestäni oikeansuuntaisia.

Lopetan tämän siihen, että kotoutuminen on ensisijaisesti kotoutettavan omalla vastuulla. Tämä on kaksisuuntaista, ja minun mielestä se velvoittavuus liittyy myös siihen. Ei voida odottaa, että valtiovalta ja kunnat tekevät asioita. Se ei ikinä onnistu, jos kotoutettava itse tai sitten joku kulttuurillinen syy estää häntä osallistumasta siihen prosessiin. Nämä kun pystytään ratkaisemaan, niin me olemme paljon pidemmällä tässä tärkeässä asiassa.

Puhemies Paula Risikko: Kiitoksia, ja sitten mennään debattiin hetkeksi aikaa.

14.18 **Eero Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Pyydän käyttää puheenvuoron myöhemmin, kunhan kuulen kansanedustajien kannanottoja.

Puhemies Paula Risikko: Selvä.

14.18 **Tarja Filatov sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hienoa, että tämänöisestä asiasta on löytynyt yhteinen näkemys siinä, miten kotouttamista pitää kehittää, ja pääsääntöisesti on helppo myös yhtyä niihin esityksiin, mitä tarkastusvaliokunnassa on.

Yhtä asiaa haluaisin kuitenkin pohtia tässä ääneen. Tavoite on hyvä, että lähdetään siitä, että kotouttaminen tapahtuisi ensimmäisen vuoden aikana. Ilman muuta kannatan sitä. Ja kannatan myös sitä, että täällä sanotaan, että maahanmuuttajanaiset ovat erityinen ryhmä. Mutta sitten, kun nämä kaksi asiaa yhdistetään, perään tulee kysymysmerkki. Elikkä usein siellä taustalla saattaa olla syynä se, että on perhevapaata, on äitiysvapaata tai jotakin muuta, jolloin sitten vuoden aikamääre ja kotouttaminen eivät istu yksiin. Meidän pitäisi löytää sellaisia malleja, jotka tunnistavat perheen tarpeet, mutta samaan aikaan ovat tiukkoja sen suhteen, että kotouttamistoimenpiteisiin pitää osallistua ja niiden pitää tapahtua ikään kuin mahdollisimman nopealla aikajänteellä. Siksi toivoisin, että ajattelisimme niitä välineitä, jotka tukisivat perhevapaallakin olevien kotouttamisprosessia esimerkiksi perhevapaan uudistamisen kautta tai sitten tulonsiirtojärjestelmän kautta [Puhemies koputtaa] sillä tavalla, että ei joutuisi pois kaiken avun piiristä ikään kuin sen vuoksi, että haluaa osallistua kotouttamiseen.

Puhemies Paula Risikko: Tarkastusvaliokunnan varapuheenjohtaja, edustaja Ala-Nissilä.

14.20 **Olavi Ala-Nissilä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On osoitautunut, että tämä oli tärkeä tutkimuskohde ja tärkeä mietintö valiokunnalle tehdä tässä, kun tätä on tehty.

Todella kiinnitän huomiota myöskin siihen, että tullaan mahdollisimman lähelle kotoutujaa, jolloin kuntien ja kolmannen sektorin roolin pitää vahvistua, ja nämä vastuukysymykset ovat tärkeitä, viime kädessä myös kotoutujalla itsellään täytyy olla vahva velvollisuus. On myöskin voitu todeta, että esimerkiksi kansanopistoissa kotoutuminen on onnistunut varsin hyvin ja välttämättä ei tarvitse olla suuri kaupunki, kun kotoutetaan, vaan yhteisöllisyys voi toimia paremmin muuallakin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2018 vp

Puhemies! Totta kai myöskin maahanmuuttajien määrällä on merkitystä. Se täytyy suoraan sanoa, että meille tuli niin suuri määrä, että tässä on hallituksella ollut tekemistä. Sen takia maahanmuuton pitää olla hallittua, jotta kotouttaminen voi olla hallittua.

14.21 Olli Immonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan myös osaltani tarkastusvaliokunnan jäsenen roolissa kiittää koko valiokuntaa tästä erinomaisesta mietinnöstä ja rakentavasta yhteistyöstä. Työhän oli kaikinensa haastava, mutta mielestäni siinä onnistuttiin erinomaisen hyvin.

On tosiasia, että kotouttaminen ja kotoutuminen eivät ole onnistuneet Suomessa hyvin. Tämä näkyy muun muassa tiettyjen maahanmuuttajaryhmien heikkona työllistymisenä, heikkona kielitaitona, se näkyy myös rikostilastoissa. Velvoittavuutta kotoutumisessa tulee lisätä, maahanmuuttajien vastuuta omasta kotoutumisesta on lisättävä.

Mutta ennen kaikkea haluaisin kiinnittää huomiota kahteen asiaan. Aikaisemmin meidän kotouttamisjärjestelmämme on ollut hyvin pirstaloitunut. Se on ollut hyvin byrokraattinen. Toivon, että jatkossa tähän asiaan saadaan muutosta aikaan. Lisäksi kotoutumisen [Puhemies koputtaa] mittaamiseen tarvitaan selkeät mittarit, ja näitä mittareita valiokunta nyt tässä mietinnössään tarjoaa.

14.22 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös minun tarkastusvaliokunnan jäsenenä täytyy sanoa, että oli aika hätkähdyttävää nähdä se, miten heikossa kunnossa meidän kotouttamistoimintamme on. Mielelläni olisin teitä, ministeri, tässä ollut kehumassa, mutta nousee mieleen, johtuisivatko nämä puutteet osaltaan siitä, että teillä oli niin valtava työmäärä työministerinä ja oikeusministerinä silloin alkuvaalikaudesta, että tämä kotouttamistoiminta jäi vähän sitten heikommalle siinä paineessa, jota maahanmuuttajat toivat.

Mutta aivan erityiset katvealueet ovat todellakin maahanmuuttajanaisten kohdalla. Työllisyysuhan on tärkeä indikaattori, ja kaksi viidestä maahanmuuttajataustaisesta naisesta on todellakin työmarkkinoiden ulkopuolella. Siihen toki vaikuttavat kulttuuriset seikat, eri kansallisuuksilla on erilaisia lukemia tässä, mutta meidän kotouttamisjärjestelmät eivät löydä esimerkiksi työperusteisen maahanmuuton mukana tulleiden puolisoita kotoa eivätkä myöskään sitten perheen yhdistämisen seurauksena tulleita naisia.

14.24 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sanoisin kyllä, että on erittäin hienoa ja tervetullutta se, että tästä aihealueesta on voitu tehdä yksimielinen mietintö tarkastusvaliokunnassa. Valiokunta on tehnyt erinomaista työtä tässä asiassa. Itse olen vain varajäsenenä enkä ole niin paljon ollut paikalla, mutta mitä olen katsonut tätä lopputulosta, niin täytyy kyllä sanoa, että hyvin aiheelliset asiat on yksimielisesti tässä nyt nostettu pöydälle. Ja se, että tämä on yksimielinen, antaa myös todella hyvän pohjan sille, että tulevalla kaudella voidaan tähän laajaan uudistustyöhön lähteä näiden periaatteiden pohjalta, mitä valiokunta tässä nyt on nostanut esiin.

Tietyt asiat, mitä tässä tuli esille esimerkiksi juuri tämän velvoittavuuden suhteen, ovat erittäin hätkähdyttäviä: ei ole seuranta, ei ole tilastointia. Mielestäni on itsestäänselvää, että nämä asiat pitää olla tulevaisuudessa paremmalla tolalla. On äärimmäisen tärkeää, että puhutaan nopeudesta, että prosessit ovat nopeita ja nopeasti päästään sitten sinne työelämään. Ja kaiken kaikkiaan esimerkiksi tämä kielitaitokysymys ja muut, mitkä tässä nouse-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2018 vp

vat, [Puhemies koputtaa] ovat sellaisia, että on hyvä, että niistä nyt on jo yksimielisiä linjauksia.

Puhemies Paula Risikko: Pysytään minuutissa kaikki.

14.25 Kaj Turunen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin kiitän kyllä valiokuntaa tästä yksimielisestä, joskin kriittisestä mietinnöstä, ja erityisen kiitoksen kyllä mielelläni annan puheenjohtaja Heinäluomalle tämän asian huolellisesta pitkästä käsitteystä, ja valiokunnan jäsenet ovat asiasta mukavasti ja täysin päässeet näkemyksiään tähän esittämään.

Kun sanoin, että tämä on kriittinen mietintö, niin kyllä se sitä on tähän nykytilanteeseen verrattuna. Tässä jo muutamissa puheenvuoroissa tuli tämä velvoittavuus, että sitä täytyisi lisätä, ja näinhän se on, mutta nykyisinkin on velvoittavuutta maahanmuuttajilla osallistua kotouttamiskoulutuksiin ja kotouttamiseen, mutta se ei ole oikein toteutunut. Sitä ei ole seurattu, ja siinä on mahdollisuus ollut kotoutusrahan leikkaukseen jopa 20 prosentilla sanktiona, jos ei osallistu, vaan sitäkään ei ole käytetty. Huolestuttavaa tietysti on se, että ei ole mitään tilastointeja siitä, miten passiivista ympäri maata tämä osallistuminen on ollut, ja tämä tieto on [Puhemies: Minuutti!] jatkossa tietenkin saatava.

14.26 Eero Reijonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On tietysti arvokasta, että valiokunta sai yksimielisen mietinnön aikaiseksi, ja tietysti puheenjohtaja johdatteli varsin ansiokkaasti tätä valiokuntatyötä.

Muutaman asian nostan esille:

Ensinnäkin on äärettömän tärkeätä, että löydettiin yksimielinen näkemys kotouttamisen nopeuttamiseen. Se on iso haaste tänä päivänä ollut, kun asiantuntijakuulemisessa kuulimme, että se saattaa kestää 5—10 vuotta eikä oikeastaan tapahdu mitään. Nyt tässä on selkeästi otettu tämä vuoden aikajana, joka on todella hyvä, ja sillä keinoin tehostetaan tätä kotouttamista.

Toinen iso asia on se, että vastaanottokeskusten osalta me näimme, että toiminnan parempi ohjeistus ja valvonta pitää saada aikaan, että siellä ihan oikeasti annetaan sitä kielikoulutusta mutta siellä annetaan myös koulutusta yhteiskunnan toimintatapoihin, sääntöihin ja arvojen tuntemukseen, joka on äärettömän tärkeätä näissä haasteellisissa tilanteissa, mitä viime aikoina on ollut. [Puhemies koputtaa] Sillä keinoin on erittäin hyvä tämän pohja.

14.27 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kotoutumisen nopeuttaminen ja toimivuuden parantaminen on varmasti koko tämän salin yhteinen tavoite. Tahdon kuitenkin tuoda huomion siitä, että kotoutustoimien keskiössä tulee aina olla yhteiskunnan ja yksilön vastavuoroisuus. Kun vaaditaan velvoittavia asioita, tulee myös resursoida niitä toimia, jotka mahdollistavat veloitteiden täyttymisen, etenkin, kun kotoutumisaikaa pyritään nopeuttamaan.

En voi myöskään tarpeeksi korostaa sitä, että elämä on aina kokonaisuus, ja niin tärkeää kuin työvoimanäkökulma onkin, se on kuitenkin suppea lähtökohta. Esimerkiksi oikeus omaan perheeseen on aivan keskeinen asia kotoutumisessa.

Toivon myös, että keskustelussa ei puhuta ihmisten yli eikä niputeta kaikkia ihmisiä yhden nimikkeen alle, koska jokainen ihminen on aina yksilö.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2018 vp

14.28 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokunnan mietintö on yksimielinen, mutta on huomattava, että kaikki ryhmät eivät ole edustettuina tarkastusvaliokunnassa eivätkä siten ole myöskään päässeet mukaan tämän mietinnön laatimiseen. Mietinnössä on hyviä elementtejä mutta myös kehitettävää.

Tämä kotoutumisprosessin nopeuttaminen vuoteen voi olla ongelmallinen, jos ei se ota huomioon yksilöllisiä tarpeita. On hyvä, että pyritään nopeuttamaan ja tehostamaan kotouttamisprosessia, mutta vuosi ei voi olla yksiselitteinen aikaraja, koska voi olla erilaisia perhetilanteita ja elämäntilanteita, joissa tarve on pidemmälle jännteelle.

Naiset on tärkeä fokus, sillä nimenomaan naisten matala työllistymisaste vetää maahanmuuttajien yleistä työllistymisastetta alas. Eli kiitokset tämän asian nostamisesta.

Mutta, arvoisa puhemies, on otettava kaikissa toimenpiteissä huomioon se, että maahanmuuttajat ovat hyvin erilaisia, erilaisista taustoista ja erilaisista valmiuksista, [Puhemies koputtaa] joten näiden toimenpiteiden täytyy olla myös räätälöityjä ja ihmislähtöisiä.

14.29 **Eva Biaudet r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myöskään RKP:n eduskuntaryhmä ei ole edustettuna tarkastusvaliokunnassa, mutta olemme iloisia siitä, että muutkin eduskuntaryhmät ovat kiinnostuneita integraatiosta, joka on erittäin tärkeää ihan meille jokaiselle ihmiselle, koska itse asiassahan sen ydin tarkoittaa, että on osallinen ja tuntee olevansa osallinen yhteiskunnassa.

Kielitaito on yksi indikaattori ja varmaan työllisyyskin on yksi, mutta ne eivät kuitenkaan ole ainoita eikä aina ole välttämätöntä, että juuri nämä palat. Voi olla muitakin tapoja, joilla kuuluu yhteiskuntaan, jolloin tuntee olevansa sen osa ja osallistuu sen tekemiseen. Se on ehkä tärkeää muistaa.

Tässä on hyvin otettu esille naisten asema ja ylipäättänsäkin naisten matalammat työllistymisluvut. OECD:n tutkimuksessahan nostettiin esille, että kotihoidon tuki on yksi tällainen ansa, niin kuin se on kaikille naisille tänään palkkakehityksen ja muutenkin työllistymisen kannalta.

Helsingissä on panostettu erityisesti niihin kouluihin, joissa on enemmän sellaisia lapsia, joilla on muu äidinkieli kuin suomi tai ruotsi, [Puhemies koputtaa] tai on työttömyyttä, ja siellä on saatu tosi hienoja tuloksia, ja nimenomaan poikien kohdalla, kaikkien poikien, [Puhemies: Aika!] ei pelkästään maahanmuuttajapoikien vaan kaikkien poikien.

14.31 **Lauri Ihalainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tunnen jonkinmoista myötätuntoa istuvaa ministeriä kohtaan, senkin vuoksi, että tämä on haastava aihe. Viime hallituskaudella itselläni oli tilaisuus jonkin verran näistä asioista vastata.

Tämän mietinnön arvo on siinä, että se on yksimielinen. Tämän mietinnön arvo on siinä, että tässä ei syytellä ketään. Tämän mietinnön arvo on siinä, että se tarjoaa asiallisen keskustelupohjan maahanmuutosta ja kotouttamispolitiikasta tunteitten sijasta.

Haluan kiinnittää huomiota siihen, että maahanmuuton lähtökohdat ovat hyvin erilaisia. Perhesyyt ovat suurimmat, sitten ovat työperusteisuus, opiskelu ja humanitääriset syyt.

Vielä haluan sanoa sen, että Suomen väkiluku kasvaa ainoastaan maahanmuuton myötä tästä eteenpäin. Eli työperäisen maahanmuuton tarve meillä on, mutta pelisääntöjen pitää olla reilut, ihmisiä kunnioittavat ja tasa-arvoiset. Koulutus, kielitaito ja työ ovat parasta kotouttamista ja juurevaa kotouttamista, ja sille pohjalle seuraavan hallituksen ohjelman pitäisi rakentua.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2018 vp

14.32 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sipilän hallitus nimitettiin 29. toukokuuta 15, ja noin kolme kuukautta myöhemmin alkoi tämä maahanmuuttovyöry. Hallitus oli sen kesän ajan ollut maisemakonttorissa, ja ministeri Lindströmillä oli kaksoissalkku, ja elettiin talouden syvää ahdingon aikaa. On siis aika ymmärrettävää, että vielä silloin syksyllä 15 ei ollut kovin suuria valmiuksia a) ottaa vastaan tällaista vyöryä ja b) ruveta kotouttamistoimenpiteisiin niillä resursseilla ja sillä kokemuksella, mikä oli lähinnä tullut kiintiöpakolaisten kautta edellisinä vuosina. Eli järjestelmä oli täysin varautumatta tähän tilanteeseen.

Nyt on kolme vuotta kulunut siitä, ja on siis sinänsä vähän harmillista, että tämän kolmen vuoden aikana ei ole kotouttamisjärjestelmää saatu tämän pitemmälle kuin mitä tämä hyvä mietintö lausuu ja sisältää. Nyt on syytä panna nämä täytäntöön.

Kuntien osuutta tässä haluaisin vielä nostaa esille — mutta aikaa ei taida siihen olla. Nimitäin kunnille nyt tässä edelleen pannaan vastuuta hyvin paljon, [Puhemies koputtaa] ja taloudelliset resurssit ja muut kuntien osalta pitää myös samalla turvata.

14.33 Pekka Haavisto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensin on syytä kiittää tarkastusvaliokuntaa ja sen puheenjohtajaa hyvin tehdystä työstä. On helppo yhtyä työn, kielikoulutuksen, naisten osallistumisen ja naisten työelämään pääsyn tavoitteisiin. Nämä ovat erittäin tärkeitä tässä mietinnössä.

Ottaisin esiin kaksi asiaa, joihin on ehkä hyvä kiinnittää huomiota. Yksi on, että kun puhumme työstä ja työn tarpeellisuudesta ja tavoitteellisuudesta, meillä on jonkin verran maahanmuuttajien piirissä kokemusta, että eivät pääse edes työhaastatteluun nimensä perusteella tai ihonvärinsä perusteella. Yleensä tällaisessa yhteydessä sitten voidaan sanoa, että voi olla jopa syrjiviä tai rasistisiakin käytäntöjä. Näistähän pitää päästä eroon. Ketään ei saisi syrjiä työelämässä ihonvärinsä, nimensä tai syntyperänsä vuoksi.

Toinen kysymys on maahanmuuttajayrittäjyys. Meillä on jo paljon maahanmuuttajia, joilla on pieniä ja keskisuuria yrityksiä. He voisivat opastaa ja olla tutoreina uusille tulijoille tässä maahanmuuttajayrittäjyydessä.

14.34 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän myös tarkastusvaliokuntaa tästä raportista. Kotoutumisessa onnistuminen on ihan välttämätöntä sekä koko yhteiskunnalle että ennen kaikkea tänne tulevien osalta. Tämä ei myöskään ole helppo laji. Tiedän, että monissa muissakin maissa mietitään, miten tämä tulisi ratkaista.

Otan vain kaksi asiaa ihan lyhyesti esille.

Tuosta ajan lyhentämisestä. Voi olla tilanteita, että se vuosi on liian lyhyt, mutta kyllä vuodessa jo aika pitkälle selviää se, onko henkilö kotoutumassa, tai jos ei ole, niin mitä ongelmia siihen sitten liittyy. Eli kyllä on äärimmäisen tärkeää olla viimeistään siinä kohtaa tarkastelujakso, että ollaanko oikealla polulla.

Sitten toinen asia on tämä kielitaitokysymys. Pysyvän oleskeluvan kytkemisessä tähän kielitaitovaatimukseen on kyllä minun mielestäni ideaa, koska jos henkilö haluaa opiskella ja oppii suomen tai ruotsin kieltä, se osoittaa, että hän haluaa oikeasti integroitua Suomeen ja jatkaa elämäänsä täällä.

14.36 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan kiittää valiokuntaa tästä erittäin hyvästä mietinnöstä ja myöskin siitä, että tässä on erityisesti maahanmuuttajataustaiset naiset nostettu kotouttamistoimenpiteitten kiirehtimisen kärkeen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2018 vp

Meidän täytyy muistaa, että maahanmuuttajaaideilla on merkittävä rooli silloin, kun he kasvattavat seuraavaa sukupolvea, ja heidän kauttaan heidän lastensa integraatio yhteiskuntaamme sitten joko onnistuu tai epäonnistuu. Sen takia tämä painopiste on erinomaisen hyvä.

Täällä on esitetty epäily siitä, että tuo vuoden kotouttamisaika nimenomaan kääntyisi maahanmuuttajanaisia vastaan. Mielestäni ei, jos me ajattelemme, että eihän äitiys ole kuitenkaan este kotoutumiselle, vaan meidän pitää järjestää kotouttamistoimenpiteet, esimerkiksi kielikurssit sillä tavoin, että sinne voidaan ottaa lapset mukaan. Olen itse nähnyt Israelissa, miten etiopialaistaustaisia naisia on kielikurssilla koulutettu siten, että viereisessä huoneessa ovat olleet vauvat ja heitä on voinut käydä välillä imettämässä, jos tarve on ollut. Meillä on paljon järjestöissä, [Puhemies koputtaa] seurakunnissa ynnä muissa mahdollisuutta olla tekemässä tämän tyyppistä [Puhemies: Aika!] kotouttamistoimintaa. Eli äitiys ei ole kotoutumisen este.

Puhemies Paula Risikko: Sitten edustaja Adlercreutz. — Pyritään olemaan minuutissa.

14.37 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Kyllä. — Ärade talman! Tässä mietinnössä on monta hyvää aihiota, mutta haluaisin nostaa esiin saman asian, jonka edustaja Sarkkinen nosti, että maahanmuuttajia on hyvin erilaisia, heillä on erilaiset tarpeet. Jos me teemme liian tiukat raamit, niin se ei välttämättä edistä kotoutumista.

Meillä on maahanmuuttajia, jotka hyvin pärjäävät englannin kielellä, ovat korkeassa asemassa yrityksissä, yritys-elämässä. Heille englanti on työkieli, ei heitä kannata velvoittaa oppimaan mitään muuta. Se ei heidän tilannettaan tai meidän taloustilannettamme paranna.

Edustaja Aalto nosti esille perheen merkityksen. Se, että saa perheen tänne, on myöskin oleellinen osa kotouttamista. Kun on tutkittu kotoutumisen edellytyksiä, on myöskin nostettu esille yhteiskunnan yleistä ilmapiiiriä. Jos kokee olevansa tervetullut, jos ei koe syrjintää, jos ei koe rasismia, niin silloin kotoutumisen edellytykset paranevat huomattavasti. Siinä meillä varmaan kaikilla on vähän parantamisen varaa.

14.38 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuulin jonkun edustajakollegan sanovan, että kotoutuminen ei toimi, ja haluan nyt siltä osin korjata, että meillä on paljon tämän yhteiskunnan jäseniä, jotka ovat joskus tänne muuttaneet ja jotka ovat kotoutuneet mainiosti, mutta on totta, että kotouttamispalvelut eivät toimi niin hyvin kuin me haluamme, ja siksi tämä keskustelunaihe on tärkeä.

Valiokunta painottaa omassa mietinnössään muun muassa kielikoulutuksen tärkeyttä ja haluaa nyt sitten nostaa vaatimuksia kielikokeiden muodossa, mutta kyllä siinä yhteydessä pitää myöskin keskustella meidän kielikoulutuksen laadusta. Nyt on ollut paljon esimerkkejä julkisuudessa siitä, kuinka — näillä kotoutumiskursseilla kun tehdään bisnestä — se liian usein johtaa siihen, että kun kilpailutuksissa painotetaan hintaa, niin opetuksen laatu kärsii kaikista eniten, kuten myöskin opetuksen saavutettavuus. Samaten, mitä tulee kotoutumisjakson lyhentämiseen, en ihan ymmärrä, miten voi tulla sellaiseen johtopäätökseen, että jos kotoutuminen ei toimi nykyisellään riittävän hyvin, niin ratkaisu on kotoutumisen lyhentäminen sen sijaan, että sitä pyritäisiin parantamaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2018 vp

14.39 Harry Wallin sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen Etelä-Pohjanmaan maakunnasta ja kaupungista Seinäjoki, missä ei ole kovin paljon ollut ongelmaa kotoutumisen suhteen. Toki meille on nyt otettu kiintiöpakolaisia, ainoastaan Seinäjoelle koko Etelä-Pohjanmaalla. Vuoden 2015 turvapaikanhakijoiden ryntäyksen kautta meille tuli myöskin Kauhavalle turvapaikkaan aika paljon — yli 300 turvapaikanhakijaa tälläkin hetkellä on — ja nyt ovat tällä alueella kunnat joutuneet miettimään, miten näitä kotouttamistoimenpiteitä pitää tehdä. On aivan totta se, että tämä on liian monimutkaista ja sirpaleista, jotta saataisiin yhtenäinen ketju kotouttamaan näitä ihmisiä.

Erityisen hyvänä pidän tässä mietinnössä sitä, että tämä on yksimielinen, ja sitä, että tästä tulee myöskin velvollisuuksia. Jos on vanhempainvartti ja vanhemmat ovat olleet Etelä-Suomessa jo kahdeksan vuotta ja pitää olla tulkki paikalla, niin kyllä silloin pitää tietysti miettiä, ovatko kotoutuminen ja kielenopetus toimineet oikein.

Puhemies Paula Risikko: Otetaan siitä vierestä myöskin edustaja Paatero, joskin edustaja Wallinkin oli pyytännyt puheenvuoron. [Naurua]

14.40 Sirpa Paatero sd (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, rouva puhemies! Tässä erittäin hyvässä raportissa on tämä kohta, jonka mukaan kotoutumislain kokonaisuudistus on tarpeen, ja allekirjoitan sen täysin, kun tässä hallintovaliokunnan puolelta näitä katselen ja kaikkia muita, ulkomaalaislakeja ja muuta, tulee pieninä pilkkeinä, minkä jälkeen kukaan ei oikein pysty tietämään siitä kokonaisuudesta — niin että tällä puolella ei näin kävisi.

Kuntien osalta allekirjoitan täysin sen, että vastuu kunnille ja yhteistyö siellä järjestöjen kanssa on sitten ensiarvoisen tärkeää. Olemme monta kertaa kiinnittäneet huomiota siihen, että kuntakorvausten pitäisi olla toisella tasolla ja että meillä on hyvin erilaisia kuntia tällä hetkellä. Helsingissä ja Vantaalla todetaan, että mitään projektimaista ei enää tarvita vaan siellä on jo siirrytty kymmenissä vuosissa ihan normaaliin toimintaan palvelujen järjestämisessä, mutta joillain pienemmillä paikkakunnilla, missä ollaan ensimmäistä kertaa tilanteissa, tarvitaan ihan myöskin opetusta ja oppimista tähän kotouttamiseen. Tällä hetkellä kunnat ovat suhtautuneet hyvin myönteisesti. Enemmän ja enemmän löytyy kotikuntapaikkoja, mikä on minusta hieno asia.

14.42 Ozan Yanar vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On mielenkiintoista kuunnella tämän niin sanotun kantasuomalaisen salin kommentteja tästä kotoutumisesta. Tässä keskustelussa puhutaan maahanmuuttajista ulkopuolisina objekteina, jotka eivät kuulu me-kategoriaan ja joita pitää pitää aktivoida. Se ei todellakaan ole näin. Maahanmuuttajat kuuluvat tähän yhteiskuntaan, toimivat yhtä lailla samassa yhteiskunnassa meidän kanssamme käsi kädessä.

Minä kääntäisin katseen hallitukseen. Kun tässä rakennetaan mielikuvia, tässä puhutaan siitä, että kotoutujalla on velvollisuus, kulttuuriset syyt, puhutaan etnisistä ryhmistä, minä kääntäisin katseen hallitukseen: mitä tämä hallitus on tehnyt? Te leikkasitte subjektiivisesta päivähoito-oikeudesta, veitte ihmisiltä oikeuden siihen. Sitten perheenyhdistämisestä teitte lähes mahdottoman. Lisäksi myöskään perhevapaaudistusta ei ole tehty.

Tässä on helppo tulla huutelemaan tänne, mutta mitä hallitus on tehnyt asian parantamiseksi? Pelkästään nämä kolme hanketta vaikeuttavat tosi monen ihmisen asemaa tässä yhteiskunnassa. [Puhemies: Aika!] Kannattaa olla rehellinen. Jokainen ihminen, jolle annetaan mahdollisuus, [Puhemies: Aika!] kyllä kiittää tätä yhteiskuntaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2018 vp

Vähän realismia tähän keskusteluun.

14.43 Markku Rossi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viitaten tuohon edelliseenkin puheenvuoroon onneksi tässä keskustelussa kukaan ei mistään suomalaisesta ole huudellut yhtään mitään, vaan päinvastoin. Voi sanoa, että on tällä hetkellä erittäin ratkaisukeskeinen rooli eduskunnalla ja tarkastusvaliokunnalla tämän kokonaisuuden selvittämiseksi. Tästä iso kiitos. Ihmettelin viime kyselytunnilla, kun olisin mielelläni silloin tämän kotouttamisasian nostanut esille, mutta silloin oli vähän eri saundi tässä salissa. Nyt ollaan oikealla tiellä.

Kun luin tätä valiokunnan kannanottoehdotusta kokonaisuudessaan, niin onhan tämä aika poikkeuksellinen: 11 edellyttää-kohtaa. Tässä on hyvä toimenpideohjelma. Sitä tilannetta, mikä on kuntien rooli, valiokunnan puheenjohtaja selvitti, ja se täällä tekstissään avautuu paremmin. Eli myös järjestöjen rooli on hyvin merkittävä. Kunnat eivät yksistään tai yksittäinen kunta ei pysty tähän ongelmatiikkaan vastaamaan. Esimerkiksi Siilinjärven vastaanottokeskus Tarinan vanhassa sairaalassa on Setlementti Puijolan ylläpitämä, ja se toimii kokonaisuudessaan varsin hyvin.

14.44 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei työperäisillä maahanmuuttajilla ole mitään tarvetta mihinkään kotoutumispalveluihin ja muihin. He kyllä sopeutuvat yhteiskuntaan aivan erinomaisesti. Tätä koko kotouttamishuttua ei tarvittaisi, jos ei olisi tätä sosiaaliturvaperusteista maahanmuuttoa käynnissä. Tämä koko kotouttamishomma on epäonnistunut, koska se suuntautuu liikaa kantaväestön ja yhteiskunnan muuttamiseen. Kaikki tämmöinen positiivinen diskriminaatio, kaikki etuoikeudet ja kaikki erityispalvelut tulisi pikemminkin pyrkiä lopettamaan ja siirtymään maahanmuutossa työperäiseen maahanmuuttoon. Se on aivan oikein.

Ministeri sanoi hyvin, että tässä pitää korostaa yksilön vastuuta. Vastuu sopeutumisesta tulee laittaa tulijalle itselleen. Se on yksilön oma valinta, miten sopeutuu yhteiskuntaan, johon hän muuttaa. Se on kuitenkin sinisilmäistä meiltä täällä ajatella, että kaikki muslimimaista tulevat olisivat tulossa tänne rakentamaan juuri suomalaisten arvojen mukaista yhteiskuntaa — eivät ole tulossa — ja se täytyy selvittää, sillä ne, jotka eivät ole tulossa, [Puhemies koputtaa] täytyy sitten lähettää pois.

Puhemies Paula Risikko: Edustaja Sarkomaa, sen jälkeen edustaja Heinäluoma ja sen jälkeen ministeri.

14.45 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tarkastusvaliokunta on tehnyt arvokkaan työn. On hienoa, että kotoutumistoimet on nyt läpivalaistu, ja on hyvä, että kotoutujan vastuuta korostetaan, mutta on tärkeää myös katsoa, mitä me tässä yhteiskunnassa voimme tehdä, erityisesti kun puhumme maahanmuuttajataustaisista lapsista. Se ei tietenkään ole yhtenäinen ryhmä, mutta vakava havainto on se, katsotaan sitten Pisa-tuloksia tai esimerkiksi sitä, kuinka moni maahanmuuttajataustainen lapsi menee lukioon: se on noin 5 prosenttia, kun kantaväestöstä 50 prosenttia. Sen takia on erittäin tärkeää, että me katsomme koulutusjärjestelmäämme, mutta myöskin sitä, miten me saamme äidit mukaan, miten maahanmuuttajataustaiset äidit ovat mukana tässä yhteiskunnassa, jotta he voivat sitten tukea lapsiaan, samoin kuin isät, opin tiellä. Siinä mielessä se, että korostamme äitejä ja heidän mukaan tulemistä, on kaiken a ja o, ja on tärkeää, että otetaan op-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2018 vp

pia Helsingistä, jossa järjestetään äitiyslomalla oleville äideille kotoutumiskoulutusta, jossa on lapsenvahti, niin suomen kielellä kuin sitten, kun on vaikka arabiaitejä, arabian kielellä ja [Puhemies koputtaa] äidit voivat heti tulla kotoutumaan. Helsinki on tässä esimerkiksi.

14.46 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, kun tämä käsittely on vähän poikkeuksellinen, eduskunnan aloitteesta tehtävä päätös, niin salliiko puhemies 2 minuuttia käyttää tässä yhteydessä? [Puhemies: Olkaa hyvä!]

Kiitän erinomaisen hyvistä puheenvuoroista, jotka hyvin tuovat esille tämän kokonaisuuden, ja kiitän myös niistä kiitoksista, joita valiokunta on tässä saanut osakseen. Sillä on merkitystä, niin kuin edustaja Ihalainen sanoi, että me pystymme näin vaikeaa aihetta käsittelemään rehellisellä ja analyttisellä ja vähemmän puoluepoliittisella tavalla. Kyllä se on tärkeä signaali koko suomalaiselle yhteiskunnalle, että näitä asioita voidaan käsitellä ja päätyä yhteiseen johtopäätökseen. Uskon, että tällä on arvoa sekä tämän kotouttamisen osalta mutta ylipäänsä maahanmuuttoasioiden käsittelyn osalta.

Isoja muutoksia tarvitaan siinä koko yhteiskunnan henkisessäkin asenteessa, miten tätä hoidetaan, ja kyllä siinä on myös se kysymys, että miten suomalaisen yhteiskunnan arvot siirtyvät tänne tulijoille. Tässä suhteessa nykyinen kotoutumislaki, sen 3 §, kyllä aika hyvin kertoo tilanteen, miten me olemme vuosikymmeniä ajatelleet tätä asiaa: ”kotoutumisella tarkoitetaan maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla kun tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen”. Siinä ei ole mitään suomalaisen yhteiskunnan arvojen tai pelisääntöjen opettamisesta niille, jotka tänne viimeksi tulevat. Tämä on tämä meidän vanhanaikainen, nöyrä tapa lähestyä asiaa, ja sillä on omat perusteensa, mutta pidän selvänä tämän valiokunnan työn pohjalta, että kyllä meidän täytyy hiukan enemmän kertoa siitä, mikä tämä yhteiskunta on, miten täällä toimitaan ja minkä arvojen pohjalta toimitaan. Jos sitä ei tehdä, ei voi syntyä kestävää integraatiota.

Sitten toisinpäin: Jos me emme käytä tähän aikaa, vaivaa ja myös rahaa, kyllä meillä on sama tie kuin minkä me olemme Ranskassa ja myös Ruotsissa nähneet, siis renkaiden polttamisena. Ei tämä ole niin erikoinen maa, etteikö se, jos hyväksytään se, että 5 prosenttia menee lukioon, tai jos hyväksytään se, että maahanmuuttajien lasten oppimistulokset ovat radikaalisti heikompia kuin kantaväestön, johtaisi isoon syrjäytymisongelmaan, kun tällä tiellä mennään vuosikymmen eteenpäin. Nyt meillä on vielä aikaa ja mahdollisuus toimia ja reagoida, ja sen takia uskon ja toivon, että tämä mietintö otetaan tulevassa hallituksessa vakavasti.

Pari kommenttia vielä lyhyesti:

Edustajat Filatov ja Sarkkinen puhuivat tästä yhdestä vuodesta, ja juuri niin kuin he sanoivat, ei tietenkään yksi vuosi voi kaikissa tapauksissa riittää. Mutta se ajatus on, että annetaan signaali virkamiehille, hallinnolle, että tämän pitää radikaalisti lyhentyä. Kun edustaja Andersson viittasi siihen, että auttaako lyhentäminen, niin joudun sanomaan, että kyllä se auttaa. Tämä ei voi kestää vuositolkulla, niin että syntyy sosiaaliturvariippuvuus, kun ihmiset tottuvat asettamaan vähän vaatimuksia itselleen ja omalle elintasolleen. Että täytyy päästä sinne työelämään ja sitä kautta ottaa oma paikkansa, ja myös vaikuttamisessa. Eli kyllä tällä lyhentämiselläkin on merkityksensä, edellyttäen että on tarjontaa palveluista

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2018 vp

ja kielikoulutuksista ja että ne ovat monipuolisia, niin kuin täällä ihan oikein on sanottu. [Eva Biaudet: Avataan työmarkkinat!]

Edustaja Haavisto sanoi tästä syrjintäasiasta, ja kyllä siitäkin puhuttiin, mutta sitä tässä vähemmän käsiteltiin. Se on myös vaikea, jopa vielä vaikeampi kuin tämä muu työ, koska sitten puhutaan yksittäisen yrittäjän, työhönottajan, asenteesta. Mutta ehkä siinä tämä tuleva työvoimapula tekee oman tehtävänsä.

Uskon, että tässä hengessä kun jatkamme, Suomen kansa kiittää meitä kaikkia ja aivan erityisesti niitä, jotka ovat ehdokkaina ensi eduskuntavaaleissa.

14.50 Työministeri Jari Lindström: Arvoisa puhemies! Tähän alkuun kiitos edustaja Heinäluomalle erinomaisesta puheenvuorosta. Minun tehtäväni ministerinä ei ole niinkään tuijotella taaksepäin vaan miettiä tulevaisuutta ja miettiä, mitä kehittämistarpeita meillä mahdollisesti on. Nyt tämä tarkastusvaliokunnan mietintö antaa erittäin hyvää pohjaa sille. Eihän se ole vielä mikään lakiesitys, vaan se on pohja sille keskustelulle, jonka kautta me sitten lähdemme näitä asioita viemään eteenpäin.

On ikävää, edustaja Yanar, että te koette, että me täällä ikään kuin puhumme teistä jotenkin ulkopuolisena. Minä koen, että te olette täysin samalla lailla suomalainen kuin minäkin ja te olette kotoutunut tähän järjestelmään, ja niin on moni muukin. Mutta tilastot vain faktisesti näyttävät, että tässä on kehitettävää. Ei tämä ole mikään syytös. Ja kun tämä valiokunnan mietintö on yksimielinen, niin kyllä siellä on myös teidän edustajanne nimi tuolla alla, niin että sikäli vähän hämmästelін tätä puheenvuoroa. Te annoitte kritiikkiä hallituksen toimista ja kysyitte, mitä me olemme tehneet. Me olemme uudistaneet KOTO-koulutuksen työelämälähtöisemmäksi — juuri sitä, mitä valiokunta edellyttää — ja luo-neet sisälle nopeasti työllistyvien polkuja. Me olemme nopeammin KOTO-kouluksesta siirtymässä ammatilliseen koulutukseen, ja siellä sisällä voi nyt sitten jatkaa niitä kieli-opintoja. SIB-malli elikkä tämä sosiaalinen vaikuttavuusinvestointimalli: sitä on etenkin työvoimakapeikkoaloille kehitetty. Kaikkien TE-palveluiden aktiivisempi käyttö, myös maahanmuuttajien kohdalla: siellä on palkkatukea, työkokeilua, uravalmennusta. Näitä kaikkia voidaan sitten miksata kotoutumisajalla muiden palveluitten kanssa. Ja kotouttamisen osaamiskeskus, jossa on siis erilaisia toimijoita samassa moniammatillisessa pake-tissa: tämä toimii. Ideana on, että laajennetaan tämä, mikä Helsingissä toimii, myös muual-le maahan. Että kyllä me olemme tehneet lukuisia toimenpiteitä, mutta niin kuin sanoin, osa näistä asioista on vielä prosessissa ja me emme vielä tiedä niiden vaikuttavuutta. Emme me tumput suorana niiden 2015:n tapahtumien jälkeen ole seisonet. Pitää muistaa, että ei ihmistä pidä kotouttaa mihinkään järjestelmään, vaan tähän yhteiskuntaan. Me emme esi-merkiksi tarjoa pelkkää kielikoulutusta, vaan vahvaa työelämäpainotteista koulutusta. Työllistytäänkö ja opitaanko kieltä sillä, että istutaan pelkästään luokahuoneessa? Mei-dän mielestämme ei, vaan polkujen pitää johtaa nopeasti luokahuoneen ulkopuolelle. Että tämmöistä ajattelua.

Tämä kehittämistyö ei ole valmis. Me tilasimme OECD:ltä raportin siitä, mitä me olem-me tehneet oikein. Se tarkastelu loppui nimenomaan siihen vuoteen 15, ja se oli kriittinen. OECD kertoi meille myös omia havaintojaan, mitä sen jälkeen on tehty, ja sanoi, että me olemme ihan oikealla tiellä. Minun mielestäni tämä keskustelu pääosin osoittaa sen, että me jaamme tämän saman käsityksen, että tasapainossa velvoittavuutta ja tukea, jolloin me olemme paljon pidemmällä yhteiskuntana. Meidän pitää kotouttamisessa onnistua ehkä ensimmäisenä maana maailmassa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Mennään vielä hetkeksi aikaa debattiin.

14.54 Timo V. Korhonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tarkastusvaliokunnalta aivan erinomaisia, yksimielisiä ja tulevaisuuteen katsovia linjauksia.

Ehkä pari pohdintaa:

Ensinnäkin tämä, että jatkossa kotoutumisjakso olisi yksi vuosi. Tähän tuli vähän jo selkeyttä, mutta myönnän, että itsekin jäin vähän pohtimaan sitä, onko nyt todella sitten tarkoitus lyhentää nykyinen kolme vuotta yhdeksi vuodeksi vai onko tarkoitus, että vuoden jälkeen katsotaan, miten pitkälle on päästy ja miten jatketaan.

Toinen pohdinta kotoutumisen näkökulmasta: Totta kai kielitaito ja työ ovat äärettömän keskeisiä ja tärkeitä. Ehkä ministerinkin suuntaan jäisin kysymysmerkin omaisesti pohtimaan sitä, pitäisikö meidän myös miettiä ja pohtia sitä, olisiko meidän syytä tukea eri keinoin suomalaista työelämää siinä, että se ottaa vaillinaisen kielitaidon omaavia työntekijöitä myös töihin. Ministerin suuntaan ehkä kysymyksenä tämä.

14.55 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä mietinnössä on erinomaisia asioita, ja Heinäluoma on pitänyt hyvät puheenvuorot tässä, niin kuin moni muukin. Pitää nopeuttaa, pitää lisätä velvoittavuutta ja pitää lisätä työelämälähtöisyyttä — tässä ovat ne kolme kohtaa. Oikein hyvä. Ministeri Lindström sanoi, että pitää olla myös omaa vastuuta, ja näinhän se on.

Kiinnitän tässä huomiota vielä tähän tilastotietoon. Se on hieman puutteellista, siihen täytyy todellakin saada parannusta, kielikoulutuksen tuloksia pitää parantaa. Sitten naisten asema: Ei todellakaan voi olla niin, että naiset jäävät siinä määrin kotiin, kun tässä nyt tämänhetkisen tiedon valossa on tapahtumassa. Heidät pitää saada tiiviimmin yhteiskuntaan mukaan.

Hyvin lyhyesti täällä otetaan myös kolmatta sektoria mukaan. Kiinnitän siinä huomiota urheiluun ja liikuntaan. Se on yksi parhaimmista tavoista saada ihmiset mukaan siihen porukkaan, joka ympärillä on.

Kannustinloukuista sanotaan sivulla 10. Niihin pitää kiinnittää huomiota. Jos maahanmuuttaja toteaa, että saa paremman elintason pelkillä tuilla kuin kotimaassaan millään tavalla, niin se viesti [Puhemies koputtaa] on kyllä sitten väärä. Siinä täytyy ottaa järki käteen.

14.56 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On syytä yhtyä niihin kiitoksiin, joita täällä on salin laidasta laitaa esitetty tarkastusvaliokunnan työlle ja erityisesti sille, että tästä vaikeasta asiasta on pystytty tekemään yksimielinen, yhteinen mietintö ja on myöskin yksimielisyys näistä 11 toimenpiteestä, jotka valiokunta esittää.

Nostan esiin sieltä kaksi asiaa: ensinnäkin on tärkeätä, että oleskelulupahakemusten käsittelyjä nopeutetaan, ja toiseksi sitten, että on tärkeää, että kotouttaminen alkaa heti, se aika on riittävän tiivis, siellä on palvelut, mutta siellä on myös tätä velvoittavuutta. Ja sen lisäksi on tärkeää, että suomalaisen yhteiskunnan toimintatavat, säännöt ja arvot ovat tässä mukana.

Ja haluan, puhemies, todeta, että tämä on itse asiassa hyvin samankaltainen, joka oli ryhmien viimeviikkoisessa sopimuksessa.

Ehkä lopuksi voi todeta, että kun nyt on lyhyen ajan sisään kaksi tällaista yksimielistä yhteisymmärrystä löytynyt, onko niin, että olemme yhteiskunnassa vihdoinkin kasvamas-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2018 vp

sa siihen, että pystymme keskustelemaan tässä asiaperusteisesti, asiallisesti, kiihottomasti ja ongelmien ratkaisuun paneutuen?

14.57 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Lindtman, olemme vihdoinkin siinä pisteessä, että me keskustelemme maahanmuuton ongelmista ja kotoutumisen ongelmista, ja siitä perussuomalaisena olen erittäin iloinen. Kun kuuntelin teidän puheenvuorojanne, niin arvopohjamme on todella lähestynyt, eli ilmeisesti olette tulleet vähän lähemmäksi meitä, koska nyt on tullut velvollisuuksia ja sitä omavastuuta henkilöille itselleen.

Tämä kielikoe on erittäin tärkeä. Jos miettii, että saat ilmaisia tulkkauspalveluja vuosikausia, niin totta kai se oma motivaatio laskee, ja se on järkyttävän kallista. Itse jopa mietin, että jopa viranomaismenettelyissä voisi edellyttää tiettyjä omavastuita, jos henkilö ei ole suorastaan viitsinyt opetella kieltä, koska jokainen oppii kieltä, jos näin haluaa.

Kulttuurin ja lainsäädännön sisäistäminen on äärettömän tärkeää. Myös vaikka tulisi kielteinen turvapaikkapäätös, niin siitä huolimatta pitää tulla ehdottoman selväksi, miten täällä maassa toimitaan ja miten täällä ollaan.

Ministeri puhui jostakin kulttuurisesta esteestä kielikoulutukseen. Toivottavasti ette tarkoittanut sitä, että kulttuurillinen este on mahdollisuus kieltäytyä kielikoulutuksesta. Haluan tarkentaa tämän.

14.59 Eero Lehti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tästä kielikoulutuksesta. Suomessa riittää oikeastaan, kun pystyy kommunikoimaan esimiehen, asiakkaiden tai työyhteisöjen kanssa. Siihen todennäköisesti riittää muutama sata sanaa. Se voi olla englannin kieltä, siihen voi käyttää jatkossa käsiä, mutta sen jälkeen kun pystyy työyhteisössä olemaan mukana ja tekemään työtä, kieli paranee automaattisesti, koska se tilanne oppia kieltä on paljon hedelmällisempi kuin pelkkä luokkayhteisö.

Suomen viranomaiset suhtautuvat hyvin nuivasti englannin kielen opettamiseen, mutta vastaanottajan kannalta Suomi ei ole maailmankieli. Jos on ajatuksena, ettei jää tähän maahan, niin englannin kieli on paljon lähempänä motivaatiota, ja sitä kautta kannattaisi lähestyä. Se olisi asianosaiselle huomattavasti käyttökelpoisempi työväline ympäristössä, jossa puhutaan englantia tai joku puhuu englantia.

Tässä toinen asia mielestäni on se, mikä vastuu on kunnalla ja mikä valtiolla. Saattaisi olla niin, että tätä kunnan vastuualuetta lisättäisiin, koska edunsaaja on kunta, kun työllistyy omalla paikkakunnallaan ja verotulot tulevat pääasiassa kunnan piikkiin.

15.00 Kauko Juhantalo kesk (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Eduskuntatyössä kotouttaminen on kuulunut johtamalleni valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaostolle. Ymmärrettävistä syistä tämän vaalikauden aikana kotouttaminen on saanut meidän miehinnössämme yhä suuremman roolin sekä ministerikuulemisissa että asiantuntijakuulemisissa ja on tullut merkittävästi, voimakkaasti esille täällä budjettimietintöä käsitellessä. Sillä ei ole kuitenkaan ollut riittävää voimaa muuttaa käytäntöjä niin kuin on haluttu. Siksi on erinomainen asia, että tarkastusvaliokunta on ottanut nimenomaan kotouttamisen käsiteltäväksi aiheeksi, ja haluan kiittää valiokunnan puheenjohtaja Heinäluomaa ja ministeriä tosi rakentavista, hienoista puheenvuoroista. Kun tämä on näin erityisesti täällä esillä ja salikeskustelu osoittaa suurta ymmärrystä yksimielisyydelle, niin toivon tietenkin, että tämä nyt vie käytännössä myös tätä asiaa eteenpäin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2018 vp

15.01 Hanna Halmeenpää vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ratkaisukeskeisyys on aina tärkeää, ja sitä tässä tarkastusvaliokunnan mietinnössä kotouttamistoimista on runsain mitoin. Nämä esitetyt toimenpiteet ovat aivan kannatettavia. Tulee vain huomioida, että ne vaativat sitten myös resursseja niiden toteuttamiseksi.

Eräs jo aikaa sitten tähän Suomen maahan kotoutunut henkilö kertoi minulle aikanaan — tai hän paalutti omaa kotoutumistaan muutamalla tavalla — että kotoutumiseen kuului hänen mielestään koulutus tai ammattitaito, kieli, jolla tulee toimeen, työ ja toimeentulo, perhe ja yhteydet paikallisiin ihmisiin ja yhteiskuntaan. Näistä nostaisin esille nyt kaksi asiaa.

Kieli, jolla tulee toimeen. Olen samaa mieltä edustaja Lehden kanssa siitä, että se ei välttämättä ole suomen kieli. Kielikoulutuksessa ja kaikissa muissakin koulutus- ja kotoutumispalveluissa tulee ottaa huomioon se, että tänne tulijoilla, maahanmuuttajilla, on hyvin yksilöllisiä lähtökohtia. Voi olla jopa lukutaidottomuutta, voi olla traumatisoivia kokemuksia taustalla tai muita oppimisvaikeuksia. [Puhemies koputtaa]

Perheenyhdistämiset ovat se toinen asia, johon tulee kiinnittää huomiota.

15.03 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kielikoulutuksen merkitys nousee nyt esiin monissa puheenvuoroissa. Totean edelleen, että siltä osin myöskin tarkastusvaliokunta omassa mietinnössään toteaa, että on aika paljon parantamisen varaa, mitä tulee kielikoulutuksen laatuun.

Yksi ehdotus, mikä on tehty, ja haluaisin kysyä, onko ministeriössä tätä selvitetty, on se, että vastuu kielikoulutuksesta siirrettäisiin kansallisten koulutusjärjestäjien piiriin, jolloin me ikään kuin pääsisimme tällaisesta tilanteesta, jossa jatkuvien kilpailutusten seurauksena hinnan ylipainottuessa koulutuksen sisältö kärsii.

Edelleen huolta herättää kyllä minussa ajatus tämän kotouttamisjakson lyhentämisestä. Kyllähän kielen oppiminen on tärkeää myöskin sen ihmisen tulevan työuran näkökulmasta, että pystyy etenemään työurallaan eri tehtäviin, ja aivan kuten tässä edustaja Halmeenpää totesi, meillä on kuitenkin tulijoita, jotka tulevat hyvin erilaisesta taustasta. Jotkut ovat korkeasti koulutettuja, jolloin oppimisedellytykset ovat hyviä, toiset saattavat olla kokonaan kieli- ja lukutaidottomia, ja sellaisessa tilanteessa myöskin kotouttamisjakson pituuden pitää joustaa sen mukaan, mikä ihmisen koulutustarve on.

15.04 Raija Vahasalo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pari käytännön konkreettista vinkkiä hallitukselle tuolta kentältä, jossa juuri olin töissä.

Peruskoulun puolella annetaan valmistavaa opetusta maahanmuuttajille kielikoulutuksena ja kulttuurin opettamiseksi, ja valtio antaa siihen valtionosuutta vuoden ajaksi. Monelle kuitenkin se ei tule riittämään, ja vaikka sitä valmistavaa opetusta voisi pitempäänkin antaa, niin kunnat eivät sitä anna ja lopettavat siis monien kohdalla liian aikaisin. Siksi tätä valtionosuusaikaa olisi syytä pidentää.

Toiseksi, koska tämä on vapaaehtoinen, niin niille kunnille, joiden kouluissa on näitä maahanmuuttajalapsia, pitää tehdä pakolliseksi valmistavan opetuksen antaminen, jotta näillä lapsilla olisi oikeus saada sitä kieliopetusta, jotta he eivät jäisi jälkeen opetuksesta.

Toinen asia on pienempien lasten varhaiskasvatukseen osallistuminen. Äidit eivät tuo lapsiaan sinne — se johtuu kulttuurisista syistä, he kokevat olevansa huonoja äitejä — ja siksi täällä esimerkiksi edustaja Essayah esitti hyviä esimerkkejä, miten äidit saadaan mukaan kielikoulutukseen samalla, kun lapset [Puhemies koputtaa] ovat varhaiskasvatukses-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2018 vp

sa. Kukaan ei ole kiinnittänyt huomiota [Puhemies: Aika!] Suomessa syntyneisiin toisen sukupolven nuoriin ja lapsiin, heidän identiteettinsä... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

15.05 Joakim Strand r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos valiokunnalle kotouttamistoimenpiteiden toimivuuden selvittämisestä. On raportin pohjalta täysin selvää, että monessa asiassa on valitettavasti epäonnistuttu. Itse olen erityisen huolestunut maahanmuuttajataustaisten henkilöiden heikosta työllisyydestä sekä naisten asemasta.

Integreringen sker ofta för långsamt för tillfället, och människor med invandrarbakgrund kommer inte in i arbetslivet tillräckligt fort. Förutom individen själv bör den offentliga sektorn ha det huvudsakliga ansvaret för integreringen, men borde ytterligare fördjupa samarbetet med den tredje sektorn, såsom medborgarorganisationer och föreningar, som ofta gör ett mycket värdefullt arbete. Speciellt kvinnor med invandrarbakgrund borde uppmuntras och på alla sätt och vis stödas för att mer kunna ta del av det finska samhället. Det finns många olika sätt detta kan göras på — här har kommit många goda exempel — men det att man får med alla leder också till vänskapsband, språkkunskaper och trygghet i vardagen.

Kaikkia keinoja tulee kokeilla, jotta kotouttaminen saadaan toimimaan. Muun muassa meillä Pohjanmaalla on tästä monta hyvää esimerkkiä. — Kiitos.

15.06 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tarkastusvaliokunnan mietintö on analyttinen ja kattava, kiitos siitä. Lisäksi valiokunnasta on tullut myös kannanottoehdotuksia, ja panin merkille, että niistä yksi on hyvin muotoiltu. Siinä eduskunta edellyttää, että hallitus lisää turvapaikanhakijan vastaanottopalveluihin sisältyvän opintotoiminnan velvoittavuutta ja turvapaikanhakijalta tulee edellyttää suomalaisen yhteiskunnan toimintatapojen, sääntöjen sekä arvojen tuntemusta.

Viime viikon kyselytunnilla ministeri Mykkänen vastasi edustaja Räsäsen kysymykseen, että turvapaikanhakijoiden vastaanottoraha on vastikkeellinen, mutta toisaalta ministeri Mykkänen sanoi myös, että turvapaikan kriteereihin ei voi lisätä kurssisuoritusvaatimusta. Miten tämä on mahdollista täällä Suomessa, kun näin toimitaan kuitenkin Tanskassa, Saksassa, Alankomaissa ja Itävallassa?

Puhemies Paula Risikko: Edustaja Tolppanen, ja sen jälkeen ministerille lyhyt vastaus vielä, ja sitten mennään hetkeksi puhujalistalle.

15.08 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta kyllä kotoutumisessa kaikkein tärkein asia on koti ja asuminen. Siinä, mihin maahanmuuttajat sijoitetaan asumaan, mihin he asettuvat, gettoutuminen — mikä inhottava sana — on hirvittävä asia. Maahanmuuttajat täytyy asuttaa sinne, missä on suomalaisia, missä puhutaan luontevasti sitä kieltä, missä ympäristössä asutaan, jolloin siinä tulee luonnonmenetelmän mukaan myös kielen oppimista.

Sen lisäksi toivoisin, että tässä maassa pikkuhiljaa ruvettaisiin kiinnittämään huomiota siihen, että osalla maahanmuuttajista on olemassa käypä ammatti jo silloin, kun he saapuvat maahan. Voitaisiin ehkä tarkistella ja katsoa, mikä se aikaisempi koulutus on, ja hyö-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2018 vp

dyntää sitä täällä kotoutumisvaiheessa ja siinä vaiheessa, kun ihmiset muuttavat tänne asumaan.

Kolmanneksi: On syytä erottaa, että ei ole olemassa vain ryhmä ”maahanmuuttajat”. Meillä on pakolaiset, turvapaikanhakijat, työperäiset ihmiset ja lähetetyt työntekijät ja sen lisäksi korkeassa asemassa olevat hyvin koulutetut ihmiset, mutta he kuuluvat ehkä toiseen kategoriaan. He ovat yleensä niin sanotusti käypäläisiä, tuovat hi-techiä meille, tekevät projektin ja lähtevät perheineen pois.

Puhemies Paula Risikko: Ministeri Lindström, siitä paikalta 2 minuuttia.

15.09 Työministeri Jari Lindström: Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos asiallisesta keskustelusta vaikeasta temasta. Oikeastaan tähän kielitaitoasiaan haluaisin vielä ottaa kantaa. Ylipäättään tämä kotoutuminen ja kaikki koulutus, joka siihen liittyy, on tietenkin paljon muutakin kuin kielikoulutusta. Useiden vuosien ajan tätä kotouttamiskoulutusta on kritisoitu siitä, että liiaksi painotetaan kielipintoja esimerkiksi yhteiskunnallisen osallisuuden ja työelämälähtöisyyden kustannuksella, ja sen takia koulutuksen sisältöjä on nyt monipuolistettu.

Tuossa ennen joulua meillä oli tällainen palkintojenjakotilaisuus, jossa siis palkittiin sellaisia toimijoita, jotka ovat saaneet hyviä tuloksia aikaiseksi tai ovat itse olleet mukana tekemässä sitä kotoutumistyötä. Jäi vain mieleeni Yhdysvalloista Suomeen tullut nuori nainen, joka oli vuosia, olikohan se nyt peräti 8 vuoden ajan, yrittänyt suomen kieltä opetella, ja sitten hän oli saanut ahaa-elämyksen, että täällä on toinenkin virallinen kieli, ruotsi. Hän oppi sen aika lailla nopeasti. Hän oppi ruotsin kielen, kotoutui, eli hän pääsi töihin, ja nyt hän sanoo, että hän on töissä, hän tietää, mitä täällä tapahtuu, hän tietää, mistä ihmiset puhuvat. Ja hän ei ole tähän jättänyt, vaan nyt hänellä on aikaa keskittyä niihin suomen kielen opintoihin. Tässä on hyvä esimerkki käytännön elämästä, miten nämä asiat voivat mennä eteenpäin.

Tästä kolmannen sektorin roolista vielä totean sen, että näillä kaikilla järjestöillä on tosi tärkeä rooli kotouttamisen tukemisessa ja sitä pitää vahvistaa niin, että suunnataan resursseja sinne ja sitten systematisoidaan viranomaisten ja näitten järjestöjen yhteistyötä. Ja TEM valmistelee, siis työ- ja elinkeinoministeriö valmistelee parhaillaan kotouttamisen kumppanuusohjelmaa juuri tämän yhteistyön vahvistamiseksi ja selkiyttämiseksi. Tämäkin varmaan kertoo siitä, että tässäkin asiassa me teemme jo, että me emme odota tässä toimenpiteitä. Sitä tietysti pahoittelen, että kun tämä on niin monisyinen ja iso asia, niin tähän todellakin menee aikaa. Mutta toimeentona emme ole olleet.

Puhemies Paula Risikko: No niin, sitten mennään hetkeksi aikaa puhujalistalle.

15.12 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä prosessi tarkastusvaliokunnassa oli todellakin erittäin mielenkiintoinen, ja myös täällä salissa tänään käyty keskustelu on ollut mielestäni erittäin hyvä, täällä on noussut hyviä näkökulmia esiin.

Ihan aluksi tarttuisin siihen, kun puheenjohtaja Heinäluoma nosti esiin sen tiedon, että maahanmuuttajataustaisten perheiden lasten koulumenestys suhteessa kantasuomalaisiin lapsiin on heikointa kaikista Pisa-tutkituista maista. Se on tietysti aikamoinen huolenaihe, että meillä näin hyvän koulutusjärjestelmän maassa ei ole näiden perheiden kotouttaminen onnistunut, mutta se, mikä on vielä huolestuttavampaa, on se, että toisen sukupolven maa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2018 vp

hanmuuttajalasten kohdalla nämä tulokset ovat vielä heikommat kuin ensimmäisen sukupolven. Se herättää tietysti kysymyksiä, että mistä tämä johtuu. Se täytyy sanoa, että eri maahanmuuttajaryhmillä on tässä keskenään eroja, eli lähtömaan kulttuuri myös osaltaan vaikuttaa asiaan. Itse ajattelen, että kyllä tässä maahanmuuttajaperheiden ja -lasten äideillä on suuri rooli niin kuin ylipäänsäkin äideillä lasten koulunkäyntiin ja menestymiseen.

Kotouttamiseen osallistumisen vahvempi velvoittavuus suojaisi todellakin myös niitä naisia, joiden puoliset eivät ole välttämättä kovin halukkaita edes päästämään vaimojaan kielikursseille tai työhön. Näistäkin on noussut esimerkkejä, että valitettavasti joskus miehet saattavat estää vaimonsa pääsyn kotouttamispalveluiden ääreen. Jos meillä olisi selkeämpi velvoite, niin silloin tämä toimisi näiden naisten oikeutena. Niin kielikoulutus kuin yhteiskuntaopetus on tärkeää myös näiden naisten kannalta, jotka ovat nyt kotouttamistoimenpiteiden ikään kuin katveessa, jotta he myös tietäisivät oikeutensa suomalaisessa yhteiskunnassa ja pystyisivät sen mukaan myös toimimaan.

Työttömyys on todellakin merkittävä indikaattori siitä, millä tavalla kotouttaminen on onnistunut. Pakolaistaustaisten henkilöiden keskuudessa työttömyysprosentti on 35 edelleen. Me näemme myös sen, että riittävä kotouttaminen on kannattava investointi. Vuonna 2016 kotouttamiseen kohdistuvat määrärahat olivat 340 miljoonaa euroa, mutta samaan aikaan maahanmuuttajille maksettiin työttömyydestä aiheutuvia sosiaalitukia eli peruspäivärahaa, työmarkkinatukea ja asumistukea 484 miljoonaa euroa. Voidaan todeta, että todellakin työttömyydestä aiheutuvat kustannukset ovat korkeammat kuin kotouttamistoimista aiheutuvat kustannukset.

Turvapaikanhakijat ovat vastaanottokeskuksissa noin vuoden, ennen kuin he sitten saavat päätöksen ja siirtyvät myönteisen päätöksen saatuaan — mahdollisesti siirtyvät — kotouttamistoimenpiteiden piiriin. Sen takia on tärkeää tässä yhteydessä puhua myös siitä, mitä tapahtuu vastaanottokeskuksissa.

Näille henkilöillehän maksetaan vastaanottorahaa, jota voidaan vähentää enintään 20 prosenttia kahden kuukauden ajaksi, jos henkilö ilman perusteltua syytä kieltäytyy työ- tai opintotoiminnasta, mutta saamamme tiedon mukaan näitä vähennyksiä ei käytännössä juurikaan tehdä eli tätä periaatteellista velvoittavuutta ei käytännössä käytetä. Yksi syy, joka nousi esiin, oli se, että asiakkaiden sanktioiminen nähdään turvallisuusriskinä eli pelätään, että henkilöt reagoivat turvallisuutta vaarantaen siihen, jos heiltä vähennetään vastaanottorahaa. Sen vuoksi valiokunta todellakin nosti tässä esiin sen, että myös tätä vastaanottorahaa olisi hyvä kehittää kannustavampaan suuntaan aktiivisuuden ja oppimisen edistämiseksi.

Kiinnitän huomiota siihen, että esimerkiksi Tanskassa, Saksassa, Alankomaissa ja Itävallassa kotouttamisohjelmaan osallistuminen on pakollista ja myös ehto pysyvän oleskeluluvan saamiseksi. Aivan hyvin tällainen voitaisiin myös meillä ottaa käyttöön. Lisäksi myös kielitaidon osoittaminen on eräissä maissa otettu tällaiseksi edellytykseksi.

Ihan lopuksi, puhemies, haluan vielä nostaa esiin kolmannen sektorin, kansalaisyhteiskunnan, joilla on todella tärkeä merkitys kotoutumisen tukena ja myös kantasuomalaisten ja maahanmuuttajien välisen ystävyyden ja verkoston ja arjen verkostojen luomisessa. Esimerkiksi kansanopistot ovat hyvin nopeasti ja joustavasti kyenneet tuottamaan kotouttamispalveluja, ja järjestöt myös tukevat ja mahdollistavat maahan muuttaneiden osallisuutta ja aktiivisuutta kansalaisyhteiskunnassa koetusti tehokkaammin kuin viranomaistoimijat. Sen vuoksi valiokunnan mielestä kolmannen sektorin osuutta kotouttamisessa tulee merkittävästi kasvattaa. Tästä on hyviä esimerkkejä olemassa myös muista maista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2018 vp

15.19 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Maahanmuuttajat ovat erilaisia, he ovat hyvin heterogeeninen ryhmä, ja heidän kotoutumisessaan on tämä huomioitava ja myöskin siinä, mitä vaatimuksia heille esitetään. Kotoutumisen toimivuuden parantaminen on todella huomionarvoista ja välttämätöntä. Epäonnistuneen kotoutumisen vakavampia seurauksia voidaan pahimmillaan nähdä rikollisuuden kasvuna, josta olemme saaneet viime aikoina myöskin median kautta kuulla. Pitkä turvapaikanhakuprosessi on todella haastava periodi, ja silloin se altistaa myöskin erilaisille väärinkäytöksille, mikäli sitä aikaa ei aktiivisesti käytetä hyväksi. Onkin erittäin hyvä, että tarkastusvaliokunnan mietinnössä on nostettu velvoittavuus kotoutumiskoulutuksessa esille sekä kielen osalta että Suomen kulttuurin osalta niin, että suomalaisen yhteiskunnan toimintatapojen, sääntöjen ja arvojen tuntemusta tulee kotoutumiseen myöskin sisällyttää, ja oleellisen tärkeää on myöskin, että sitä mitataan, että siihen tulee koe ja että tulee myöskin joku tavoite: se pitää päästä läpi.

Maahanmuuttajajanaisten tilanne: On erittäin tärkeää ottaa heidät kotoutumiseen aktiivisesti mukaan. Näen kyllä erityisesti näiden turvapaikanhakijoiden osalta, että suomen kielen tai ruotsin kielen oppiminen on kyllä ensiarvoisen tärkeää, jotta he pystyvät myöskin omia lapsiansa koulutyössä auttamaan ja olemaan mukana siinä koulun toiminnassa ja muitten vanhempien kanssa tekemisissä. Naisten työllistyminen on myöskin tärkeä osa siinä, että he pääsevät kulttuuriin sisälle ja myöskin oppivat, mikä täällä on sallittua ja mikä ei, ja oppivat myöskin pitämään oikeuksistaan ja lastensa oikeuksista kiinni.

Sitten tässä puhutaan myös kokonaisvastuun siirrosta kunnille, mikä varmasti on jatkossa kotoutumisen kannalta paikallistasolla järkevää, mutta se pitää tietenkin huomioida myöskin rahoituksen osalta, mistä siihen löytyvät rahat. Järjestöjen mukaanotto on erittäin positiivista ja kannatettavaa. Tämä on hyvä lähtökohta nyt jatkossa lähteä kehittämään kotoutumispalveluita.

15.22 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Aikanaan tein yliopistolla yleisestä historiasta siirtolaishistoriaa koskevan gradun. Niistä ajoista tietysti on aikaa kulunut, mutta jotain vielä niistäkin muistan. Siirtolaiset — näitä ryhmiä on tietysti monenlaisia, mutta jos otetaan siirtolaiset ja työn perässä muuttaneet, ovat he sitten suomalaisia tai mistä maasta tahansa — pääsääntöisesti ovat erittäin yritteliästä porukkaa. Kun he ovat tulleet maahan, johon ovat matkustaneet, niin he tekevät työteliäästi töitä, ovat aktiivisia. Lähtökohta on se, että heillä ei yleensä ole mitään menetettävää, heillä on paljon voitettavaa. Riippumatta siitä, mistä syystä Suomeen on tultu, tilanne on yleensä sama: paljon on voitettavaa, vähän hävittävää. Sen takia on tärkeätä, että näistä ihmisistä, jotka Suomeen tulevat, otetaan nopeasti koppi. Se aika, joka annetaan siihen kotouttamiseen, on tiivis. Heidät otetaan mukaan, ja heiltä myös uskalletaan odottaa omaa aktiivisuutta, niin kuin tässä ministeri Lindströmkkin toi esiin.

En muista sieltä graduntekoajoilta sellaista tarinaa tai historian opetusta, että missään yhteiskunnassa päämäärättömien ja toimettomien nuorten miesten ryhmä olisi koskaan johtanut yhtään mihinkään hyvään. Jos se energia ei pääse purkautumaan järkevällä tavalla työntekoon tai opiskeluun tai johonkin muuhun rakentavaan toimintaan, niin tulokset ovat yleensä huonoja. Sen osoittaa historia.

Tästä mietinnöstä. Tämä on hieno paperi, luin sen eilen illalla ja toistan vielä tämän kohdan, mitä tukiriippuvuudesta sanotaan, että on vaarallista, jos maahanmuuttajan elintaso on sillä tavalla parempi kuin lähtömaassa. Siis siinä ei ole pahaa, mutta se on pahaa, jos he oppivat siihen, että omaa aktiivisuutta ei tarvita ja elintaso muodostuu ikään kuin niitten tu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2018 vp

kien kautta riittäväksi ja heidän tarpeitaan tyydyttäväksi. Se oma panos ja aktiivisuus kaatoavat siinä, ja se herkkä vaihe on siinä alussa ihan niin kuin lapsen oppimisessa. Kun lapsi oppii ja kasvaa, niin kolme ensimmäistä vuotta ovat kriittisiä, ja sanoisin, että maahanmuuttajien, maahantulijoitten, osalta ensimmäiset kolme kuukautta on se kriittinen aika. Siinä ajassa he näkevät, miten heihin suhtaudutaan ja mitä heiltä vaaditaan.

15.24 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu kotouttamisesta on siinä mielessä outoa, että oikein kukaan ei tunnu kysyvän, mihin sitä kotouttamista nyt sitten loppujen lopuksi ylipäänsä tarvitaan. Meillehän on kuitenkin markkinoitu maahanmuuttoa lääkkeenä työvoimapulaan, kestävyysvajeseen, väestökatoon ja ties vaikka mihin, ja nyt meille kuitenkin tullaan sanomaan, että tänne muuttavat eivät osaisi auttamatta elää suomalaisessa yhteiskunnassa. Eikö perusedellytys sellaiselle, jonka odotetaan tuovan yhteiskuntaan jotain plusmerkkistä tulosta, olisi se, että hän pystyisi nyt huolehtimaan ensin omat asiansa ilman että häntä siinä erikseen autetaan. Jotenkin on mielestäni jopa hieman koomista puhua tässä yhteydessä jonkun amerikkalaisen kotoutumisesta Suomeen. Onko tässä salissa ketään sellaista, jonka mielestä kenenkään amerikkalaisen kotoutumisesta Suomeen on koskaan ollutkaan mitään ongelmaa? Kyllä me kaikki taidamme tietää, mistä tässä puhutaan, vaikkei sitä moni täällä haluakaan ääneen sanoa.

Valiokunnan kannanotossa on paljon hyvää, erityisesti tuollaiset yksittäiset asiat, kuten se, että tulkkaukspalveluita ei pitäisi olla saatavilla loputtomiin. On tietysti outoa, että näinkin itsestään selvä asia täytyy erikseen sanoa, mutta on sinänsä hyvä, että se on sanottu. Myöskin tuen ajatuksia siitä, että kielitaitovaatimus ja kotoutumiseen osallistuminen olisivat edellytys pitkäaikaisen oleskeluluvan saamiselle, mutta nämäkin ovat mielestäni täydellisiä itsestäänselvyyksiä, joita ei pitäisi järkevien ihmisten asumassa maassa joutua erikseen sanomaan.

Painottaisin kahta asiaa tässä asiassa: Ensinnäkin sitä, että mietittäisiin ensin omat asiat kuntoon, oman maan työttömille töitä. Sitten jos vielä joku tänne tarvitaan, pyrittäisiin hankkimaan tulijoita sellaisista kansallisuuksista ja kulttuuritaustoista, jotka ovat todetusti yhteensopivia suomalaisen kulttuurin kanssa. Turha meidän on lähteä erityisesti itsellemme vaikeuksia hankkimaan, kun me jo tiedämme, ketkä niitä ongelmia tulevat tänne keskimäärin aiheuttamaan. Toisinnakin pitäisi tehdä selvä ero hyöty- ja haittamaahanmuuton välillä, selvä ero turvapaikanhaun ja työperäisen maahanmuuton välillä. Suurin osa vuonna 2015 tulleista ei tule tänne laillisesti jäämään. Heidän osaltaan ei tarvita kotoutusta vaan kotiutusta.

15.27 Olli Immonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tarkastusvaliokunta linjaa tässä tuoreessa yksimielisessä kotouttamisen toimivuutta koskevassa mietinnössään Suomen kotouttamispolitiikkaa uuteen aikakauteen. Mietinnössä näkyy valiokunnan yhteinen vahva tahtotila siitä, että kotoutumisasiat on saatava Suomessa vihdoinkin kuntoon. Kotouttamisjärjestelmä ja maahanmuuttajien kotoutuminen eivät ole tähän asti toimineet, mikä näkyy muun muassa tiettyjen maahanmuuttajaryhmien heikkona työllisyytenä ja heikkona kielen osaamisena. Valiokunta on perehtynyt tarkasti tähän nykyiseen kotoutumisjärjestelmään ja siihen sisältyviin ongelmiin ja pyrkinyt tarkastelemaan järjestelmää uusin silmin, erityisesti maahanmuuttajien työllistymisen näkökulmasta.

Toimiva kotoutumisjärjestelmä ja maahanmuuttajan halu kotoutua ovat sekä suomalaisen yhteiskunnan että myös maahanmuuttajan itsensä etu. Maahanmuuttajien oikeuksien ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2018 vp

velvollisuuksien on oltava tasapainossa. Aikaisemmin oikeuksia on ollut enemmän kuin velvollisuuksia, ja näin ei voi enää jatkua. Jatkossa kotoutumisesta tulee tehdä enemmän maahanmuuttajia velvoittavaa ja kotouttamisen lähtökohdaksi on asetettava tuo yksi vuosi.

Valiokunnan mielestä muun muassa kielikoulutuksen velvoittavuutta tulee lisätä. Oleskeluluvan saaneen maahanmuuttajan on osoitettava saavuttaneensa kotoutumiskoulutuksen tavoitekielitaidon tason tietyn ajan kuluessa. Tuommekin kannanottoehdotuksessamme esiin, että eduskunta edellyttää hallituksen lisäävän oleskeluluvan saaneen maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelmaan sisältyvän kielikoulutuksen velvoittavuutta siten, että kielikoulutukseen sisältyy kielitaitoa mittaava koe. Tässä yhteydessä on syytä painottaa, että valiokunnan mielestä on myös vakavasti tarpeen harkita, onko tulkkauspalveluiden saatavuutta julkisin varoin syytä rajoittaa pitkään maassa olleilta maahanmuuttajilta. Mielestäni tulkkauspalvelujen saatavuutta tulee tässä mielessä rajoittaa.

Lisäksi eduskunnan on perusteltua edellyttää, että hallitus lisää turvapaikanhakijoiden vastaanottopalveluihin sisältyvän opintotoiminnan velvoittavuutta siten, että turvapaikanhakijoilta tulee edellyttää suomalaisen yhteiskunnan toimintatapojen, kulttuurin, sääntöjen sekä arvojen tuntemusta, ja myös tämän varmistamiseksi tulee järjestää koe.

Jos maahanmuuttaja jatkossa kieltäytyy ilman pätevää syytä kotoutumissuunnitelman laatimisesta tai osallistumisesta kotoutumissuunnitelmassa yksilöidysti sovittuun toimenpiteeseen, kyseisen henkilön oikeutta työttömyysetuuteen tulee rajoittaa. Myös vastaanottorahaa tulee leikata, jos turvapaikanhakija ei osallistu vastaanottokeskuksessa järjestettäviiin opintoihin.

Kotoutumisen mittaaminen on ollut tähän asti täysin puutteellista. Tässä mielessä edellä kuvatut kokeet toimivat osaltaan hyvänä mittarina. Ensisijaisesti paras kotoutumisen mittari on kuitenkin maahanmuuttajien työllistyminen. Työllistymisen parantuminen ja sosiaaliturvakiiripuvuuden väheneminen tulevat lopulta osoittamaan, kuinka hyvin tai huonosti maahanmuuttajien kotoutumisessa on onnistuttu. Haluan henkilökohtaisesti korostaa, että kotoutumisen onnistuminen on yksi suomalaisen yhteiskunnan kohtalonkysymyksistä — me kaikki tiedämme, mitä huonosta kotoutumisesta seuraa. Ne esimerkit ovat nähtävissä muualla Länsi-Euroopassa.

Maahanmuuton on oltava myös määrällisesti hallittua, jotta kotoutumisjärjestelmämme kestää ja kotoutumisesta siten onnistutaan. Esimerkiksi vuoden 2015 turvapaikanhakijakriisi ei saa enää ikinä toistua. Erityisesti humanitaarisen maahanmuuton määrään on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Arvoisa puhemies! Kaikki kotoutumisen velvoittavuutta lisäävät toimet ovat pääpiirteittäin oikeasuuntaisia, ja tältä pohjalta on hyvä jatkaa eteenpäin. Haluan vielä kerran osaltani kiittää koko valiokuntaa rakentavasta yhteistyöstä tämän haastavan teeman parissa. Ennen kaikkea kiitos kyvystä kuunnella ja keskustella sekä kyvystä ymmärtää toisiamme.

15.32 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Ensin kiitän myös tarkastusvaliokuntaa erittäin hyvästä mietinnöstä. Lopputulos oli yksimielinen, ja se on harvinaista. Hienoa! Ja kiitän myös edustaja Olli Immosta erittäin hyvästä puheesta.

Maahanmuuttajien työllistymistä on selvitetty monen tutkimuksen voimin. Selvityksiä on vaikeuttanut osaltaan se, ettei aina ole tiedossa oleskeluluvan perustetta. Kotouttaminen ei ole ollut onnistunutta vastaanottokeskuksista kuntiin siirryttäessä, sillä valtaosa maahanmuuttajista hakeutuu suuriin kaupunkeihin ja omiin yhteisöihinsä. Tämä hidastaa integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2018 vp

Oleskelulupia myönnettiin 33 674 vuonna 2017, ja työnteon perusteella näistä 6 751 kappaletta. Valtaosa työskentelyn perusteella oleskelulupansa saaneista oli kotoisin joko Intiasta, Ukrainasta tai Venäjältä.

Maahanmuuttajien yrittäjäyys koettiin asiantuntijalausunnoissa tärkeäksi, ja koska äsken en pystynyt ministeriltä kysymään hänen mielipidettään, niin otan esille tässä yhden ongelman, joka on noussut Turussa. Nimittäin siellä on parturi-kampaajien liikkeitä aika paljon, ja nyt maahanmuuttajataustaiset ovat myös perustaneet omia parturiliikkeitään, ja he tarjoavat hiustenleikkuuta 10 eurolla. Meidän kampaajien ammattilaiset, jotka ovat jo olleet vuosikymmeniä työssä ja pitäneet liikettä, sanovat, että alle 20 euron tämä ei oikein onnistu, jos aikoo maksaa kaikki velvoitteet, verot, kustannukset, mitkä liittyvät tähän hiustenleikkuuseen, ja tämä on vähän ongelmallista, kun taistellaan samoista asiakkaista.

Arvoisa puhemies! Valiokunta toteaa, että turvapaikanhakijoiden velvollisuuksien ja oikeuksien pitäisi olla tasapainossa. Tällä hetkellä tukien varassa eläminen on liian houkutteleva vaihtoehto. Vastaanottokeskuksissa pitäisi opettaa nykyistä perusteellisemmin yhteiskuntamme toimintatapoja, kulttuuria, sääntöjä ja arvoja. Osaaminen pitäisi varmistaa erilaisia kokeita järjestämällä. Jos ei integroitumista edistävä koulutus maita, silloin pitäisi vastaanottorahaa leikata. Tanskassa kotouttamiskoulutus on pakollista ja oleskeluluvan saamiseksi on suoritettava testit hyväksyttävästi. Suomessa ja Ruotsissa oleskeluluvan saaminen ja kotouttamisohjelman suorittaminen eivät ole sidoksissa toisiinsa. Tulokset eivät ole mairittelevia.

Suomen kannalta olisi tärkeää saada haittamaahanmuutto kuriin. Työperäinen maahanmuutto on osaaajapulasta johtuen perusteltua, mutta ensisijaisesti meidän tulisi ratkoa osaa misvajettamme suomalaisten voimin. Perussuomalaiset ovat nostaneet tämän asian vahvasti esille. Emme saa myöskään vauhdittaa maahanmuuton kautta tapahtuvaa halpatyömarkkinoiden syntyä.

Arvoisa puhemies! Vielä näin lopuksi kiitän näitä keskeisiä asioita, mitä on nostettu esille valiokunnan mietinnössä. Eli maahanmuuttajanaisten asema on heikko, heidän työllistämiseensä pitää nyt sitten laittaa paukkuja. Tämä Tanskan malli on velvoittava malli maahanmuuttajille, se sopisi myös Suomeen. Lisäksi tämä kielen oppimisen tärkeys on kaiken a ja o. — Kiitos.

15.36 Veera Ruoho kok: Arvoisa puhemies! Minäkin olen maahanmuuttaja. Ainakin täyttelin semmoisia maahanmuuttajan lomakkeita muuttaessani takaisin Suomeen.

Edustaja Lehti mainitsi tuolla aikaisemmin englannin kielen hyödyllisyydestä. Haluan-kin ilokseni kertoa sen, että Espoossa englantia aletaan opettamaan pian jo ensimmäiseltä luokalta alkaen. Ja hyvät perustelut sille edustaja Lehti kertoi omassa puheenvuorossaan.

Niitä pahimpia epäonnistumisia kotoutumisessa näin poliisin maastakarkotusesityksiä ja muita karkottamiseen liittyviä tehtäviä tehdessäni. Vastapainoksi ja ilokseni tunnen myös päinvastaisia esimerkkejä, hyvin kotoutuneita maahanmuuttajia, joilla en tarkoita tuolla asematunnelissakin juopottelevia veijareita vaan työllistyneitä rehellisiä maahanmuuttajataustaisia ihmisiä.

Kiitän siitä, että viimein keskusteluissa korostuvat maahanmuuttajanaiset. Tilanteet, joissa maahanmuuttajanainen ei pääse kielenopiskeluun ja töihin kulttuurisista syistä, mi- hin edustaja Räsänen viittasi, on mielestäni räikeässä ristiriidassa suomalaisen tasa-arvo- ajattelun kanssa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2018 vp

Arvoisa puhemies! Työllistyminen vähentää tukitarvetta, lisää verotuloja ja osaltaan estää syrjäytymistä, jopa radikalisoitumista. Ministeri ei ole enää paikalla, olisin häneltä kysynyt, miksi ei poistettaisi ensimmäistä kertaa turvapaikkaa täältä hakevalta karenssiaika työllistymiseen. Tätä mieltä karenssiajan poistamisesta on myös Suomen Yrittäjät.

Tänään tapasin joukon korkeakoulutettuja kotoutumiskoulutuksessa olevia maahanmuuttajia eri maista. He puhuivat jo melkoisen hyvin suomea. He ovat valmiita töihin. Kannustin heitä sinnikkäästi sitten työnhakuun, sillä valitettavasti Suomessa leviää epäluuloisuutta, suoranaista rasismia, maahanmuuttajataustaisia kohtaan. Olimme hyvin yksimielisiä siitäkin, että tiukka maahanmuuttopolitiikka on kaikkien etu. Ehkäisee myös rasismia, kun rikoksiin syyllistyneitä ei paapota. Sain myös hyviä ajatuksia terrorismirikosten ennaltaehkäisemiseksi, mutta niistä taidan mieluummin keskustella poliisiylijohtajan kanssa.

Arvoisa puhemies! Helsingin yliopistolla kandidaatin tutkinnon vaiheessa luin tutkimuksen kotoutumiseen liittyen. Siinä olivat mittareina työllistyminen, rikollisuus ja segregatio. Tutkimuksessa vertailtiin kahdeksan eri eurooppalaisen maan, joilla siis on pitempää historiaa maahanmuuttajista, maahanmuuttopolitiikkaa sekä kotoutumista. Lyhyesti tuloksista voi todeta sen, että maissa, jotka harjoittivat tiukempaa maahanmuuttopolitiikkaa, elikkä vaadittiin sitä työllistymistä ja toisaalta rikoksiin syyllistyneille varmemmin lähtöä pois, segregatio oli vähäisempää.

Tuossa keskustelussa kiinnitin huomiota siihen, kun perussuomalaiset tervehtivät iloisesti sosiaalidemokraattien kanssa lähtenyt arvomaailma-asioita. Ajattelin sitä, että silloin kun ulkomaalaislaki, lait karkottamisesta, käännättämisestä on tehty, täällä on aina vaadittu, ettei tänne ole voinut tulla kuin hollitupaan eikä voi edelleenkään. Eihän silloin olleet perussuomalaiset vielä päättämässä niistä asioista, elikkä nämä tietyt arvot ovat olleet. Arvot siitä, että jokainen maa itsenäisesti voi päättää, ketä tänne tulee ja minkälaisin tarkoituksin, ovat kyllä olleet aina, ennen perussuomalaisiakin. Ihan tällainen huomio va. Eli tämä jatkuva ilakointi siitä, että täällä nyt on yksi ainoa puolue, joka näitä asioita olisi ajatellut tai ajattelisi, on virheellistä.

15.42 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kansanedustajat! Myös minä haluan kiittää tarkastusvaliokuntaa erittäin hyvästä ja tarkasta työstä. Minulla oli ilo olla tarkastusvaliokunnan jäsenenä silloin, kun tämä työskentely käynnistettiin, ja on hienoa kuulla ja huomata, että olemme täällä kaikki yksimielisiä tämän tärkeän kotouttamisasian ja teeman kanssa ja viemme eteenpäin myös näitä esitettyjä ehdotuksia pontevasti.

Tein syyskuussa 2014 kirjallisen kysymyksen silloiselle ministeri Päivi Räsäselä — hän ehtikin nyt tuosta jo poistua — jossa kysyin sitä, kuinka Suomessa on varauduttu turvapaikanhakijoihin määrään, ja ministeri vastasi silloin, että muutamilla sadoilla paikoilla olemme valmiita lisäämään majoituspaikkoja ja että meidän tulee päivittää valmiussuunnitelmat, mutta tässä vastauksessa ei sanallakaan mainittu sanaa kotouttaminen. Eli kyllä meidät todellakin yllätettiin Suomessa 2015, ja olimme tilanteessa, joka oli täysin hallitsematon, ja sitä me nyt sitten niitämme.

Täällä edustaja Yanar pohti sitä, että me puhumme aivan kuin ulkopuolisesti näistä maahanmuuttajista ja kotoutettavista. Olen itse hoitaja ja työskennellyt ennen kansanedustajuutta siellä työelämässä, ja koko ajan tässä myös tämän kansanedustajuuden rinnalla silloin tällöin teen keikkoja, ja olen tavannut valtavasti näitä maahanmuuttajataustaisia hoitajia, ja täytyy sanoa, että eivät he ole siellä ulkopuolisia, vaan he ovat me. He ovat meitä,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2018 vp

sitä toimivaa työyhteisöä, ja yhdessä töitä tehdään. Ja sehän se on se tavoitetilä, että kun maahan tullaan, niin opiskellaan kieli, valmistaudutaan kenties siihen ammattiin ja tullaan työelämään ja siellä sitten kasvetaan ja opitaan myös siihen kieleen entisestään.

Mutta ongelmahan on se, että kielitaito on vaikea oppia, ja minä näen tämän sieltä käytännön kentältä kyllä erittäin suurena haasteena. Täällä mainitsi joku — edustaja siellä — että tulisiko vaillinaiselle kielitaidolla päästä työelämään kiinni. Mielestäni riippuu alasta. Ei missään nimessä hoitoalalle. Me puhumme potilasturvallisuudesta ja siitä, että hoitajan ja hoidettavan tulee ymmärtää toinen toistansa, koska siellä piilee se potilasvahingon suuri riski. Ja näitäkin riskejä Suomessa meidän tulee tarkastella. Meidän tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, kun hoitoalalle mennään työskentelemään — on sitten hoitaja, on lääkäri, on avustavaa henkilöstöä — että kielitaito on hallussa; ja siihen panoksia ja siihen sitä resursseja, että ihmiset oppisivat.

Olen itse asunut tovin Saksassa ja opiskellut kieltä, ja minä tunnen sen ja ymmärrän sen, miten vaikeaa on se kielitaidon oppiminen, ja kyllä siihen täytyy itse myös panostaa paljon. Hattua nostan niille maahanmuuttajille, jotka oppivat kielen, jotka lähtevät siihen kotoutumisprosessiin aivan tosissaan ja jotka valmistuvat ammattiin. Se on hienoa, koska sillä tavalla saadaan myös Suomi nousuun.

Arvoisa puhemies! Sitten tämä tulkkausasia, mikä nousi erittäin hyvin täällä esille. On hyvin tärkeää, että jossakin vaiheessa sanotaan, että ei enää niitä tulkkauspalveluja, koska se on myös sitä oman vastuun ottamista asioista. Muun muassa meillä Espoossa, josta olen, ja Uudellamaalla ongelma on se, että esimerkiksi päiväkodeissa tai kouluissa kun on maahanmuuttajataustaisia vanhempia, niin toistuvasti aina on tulkit paikalla, kun järjestetään erilaisia vanhempainiltoja, ja sitten totta kai tulee kustannuksia, ja sitten voi olla vielä se, että vanhemmat eivät välttämättä saavu paikalle. Eli kustannuksia syntyy. Mielestäni meidän tulee miettiä tarkasti, että missä vaiheessa sanotaan, että hei, nyt pitää hieman skarpata, että opitaan oikeasti sitä kieltä.

Siitä tullaan sitten tähän naisten asemaan.

Arvoisa rouva puhemies! Me olemme puhuneet eduskunnassa vuosikausia siitä, että maahanmuuttajataustaisten naisten tulisi paremmin päästä integroitumaan, kotoutumaan Suomen yhteiskuntaan. Missä se vika oikein on? Meidän tulee ehkä perustaa kuntiin, kyliin, kaupunkeihin jonkunlaisia naisrinkejä, -piirejä, ottaa näistä ihmisistä koppi, ottaa heidät tavallaan meidän syleilyymme ja kertoa, millainen on naisen asema Suomessa, mitä naiseudelta odotetaan: kasvatetaan lapset, hoidetaan perhettä mutta mennään myös työelämään, kannetaan sitä kortta sillä tavalla keköön. Minä näen erittäin tärkeänä, että me kerromme tästä. Ja tämä kulttuuritausta, mikä hyvin monesti näissä perheissä on: Naisen paikka on siellä kotona, ja sieltä ei välttämättä ole helppo nousta. On itsetunto-ongelmia, on siitä, että ei ymmärrä, on vaikeutta lähteä vieraaseen yhteiskuntaan. Minä ymmärrän äitinä, hoitajana, naisena sen erittäin hyvin, mutta meidän tulee kannustaa. Jos tämä on se linja, mikä valitaan, että kielitaito on opittava... Ja siellä pienet lapset käyvät jo koulua ja monesti neuvovat sitten vanhempiaan. Esimerkiksi apteekkeissa näkee näitä tilanteita, joissa perheen nuoret, jotka osaavat sitä kieltä, auttavat niitä vanhuksia ja vanhempiaan. Josta sitten tulee vielä yksi teema, josta haluan puhua: vanhuksat.

Vuonna 2015 silloinen ministeri Lauri Ihalainen, ja Päivi Räsänen olitte myös mukana siinä, teitte tällaisen tiedoksiannon Kotouttamisen suunta Suomessa, mikä oli paksu nivas-ka, ja luin sen kannesta kanteen ja huomasin siellä sen, että ikääntyneet maahanmuuttajat on täysin unohdettu meidän yhteiskunnassa. Mitä tapahtuu? Heitä on, heitä ei varmasti ko-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2018 vp

vin paljon ole mutta tulee enemmän ja enemmän. Millä tavalla heidän kielitaitonsa vastaa sitten sitä, mitä Suomessa puhutaan, niin että he ymmärtävät myös? He tulevat pikkuhiljaa sosiaali- ja terveyspalvelujen piiriin. He tarvitsevat apua siellä. Elikkä millä tavalla me kohtaamme heidät? Tämä on suuri, valtavan iso asia. Siitä ei täällä puhuta, mutta haluan muistuttaa, että se on sosiaali- ja terveydenhuollon sektorilla erittäin iso asia.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä näitä muutamia teemoja, mitä halusin nostaa esiin. Naisen roolia pitää vahvistaa, ja pitää kertoa, millä tavalla suomalaiseseen yhteiskuntaan integroidutaan. — Kiitän tarkastusvaliokuntaa tästä erittäin hyvästä työstä.

15.48 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Viime kädessä kotoutumisessa on aina kyse siitä, että maahanmuuttaja löytää paikkansa suomalaisessa yhteisössä ja kokee Suomen uudeksi kotimaakseen — eli kokee osallisuuden tunteen. Kyllä me tähän tarvitsemme tavallisten suomalaisten panosta ja, voisiko sanoa, myönteistä uteliaisuutta.

Ihan anekdoottina haluan kertoa, kun kotikylälläni Lapinlahdella Osuuspankin edessä oli maahanmuuttajataustainen afgaaninainen ja hänellä oli pieni vastasyntynyt vaunuissa. Savolaismummoja oli vaunujen ympärillä, ja siinä löivät käsiään yhteen ja ilakoivat, että ”kyllä on kaanis lapsi, kyllä on kaanis lapsi”. Minä ajattelin, että vaikei yhteistä kieltä löytynyt, niin näki, miten tuo nuori äiti koki hyväksytyksi tulemistä ja myöskin sitä, että ympärillä oleva yhteisö on ottanut hänet osaksensa. Minä ajattelin, että juuri tämäntyyppistä kohtaamista siellä arjessa tarvitaan, jotta ihminen kokee, että on täysivertainen yhteisön jäsen. Me tarvitsemme yhteisöllisyyttä ja me tarvitsemme luottamuksen rakentamista, mutta myöskin sitten ripeää tarttumista kaikkiin niihin ongelmiin, joista viime aikoina olemme puhuneet.

Järjestökentän merkitystä ei myöskään voi olla tarpeeksi alleviivaamatta, koska täytyy sanoa, että kolmannen sektorin keskeinen rooli onnistuneessa kotoutumisessa pitäisi enemmänkin nostaa esille. Monet seurakunnat tekevät valtavan hyvää työtä maahanmuuttajien keskuudessa, ja sitä tulisi julkisen vallan sitten olla tukemassa luomalla erilaisia toimintamahdollisuuksia kunnissa, esimerkiksi antamalla yhteisiä kokoontumistiloja ja myöskin sitten myöntämällä taloudellista avustusta.

Arvoisa rouva puhemies! Niillä henkilöillä, jotka ovat tulleet opintojen tai työn vuoksi Suomeen, on jo hyvin vahva lähtökohta kotoutumisprosessiin, koska työ- ja opiskelupaikan tarjoavat arjen keskellä rytmin ja myöskin sitten sen lähiyhteisön, jonka kautta päästään nopeasti sisään suomalaiseen yhteiskuntaan. Heidän kohdallaan on tietysti keskeistä se, että tarjotaan riittävästi lisäkielikoulutusta sekä silloin opintojen aikana että myöskin sitten työelämään siirtymisen jälkeen, jotta on mahdollisuus edetä uralla ja kartuttaa ja hyödyntää osaamista.

Mutta ne kaikkein suurimmat haasteet kotoutumisessa liittyvät juuri kansainvälistä suojelua saaviin sekä perheenyhdistämisen kautta maahamme tulleisiin. Näitten henkilöitten kohdalla on se riski, että tulee tällaista periytyvää syrjäytymistä ja lopulta jopa eristäytyminen kantaväestöstä omaksi erilliseksi alakulttuuriksi. Tällaista gettoutumistahan olemme todistaneet ympäri Eurooppaa erityisesti suurkaupungeissa. Juuri tähän maahanmuuttajaryhmään on kohdistettava kotouttamistoimenpiteitä ja niitten erityishuomiota.

Onnistunut kotouttaminen varmasti maksaa itsensä moninkertaisesti takaisin. Kotouttamistoimenpiteitten tulee alkaa välittömästi maahantulon jälkeen automaattisesti täysipai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2018 vp

noisina ja sitten vähetä sitä mukaa, kun tarve pienentyy. Turhaa byrokratiaa on karsittava pois. Kotouttamisen tarve on joka tapauksessa jokaisella maahanmuuttajalla olemassa.

On hyvä, että kotouttamistoimenpiteitten, voisiko sanoa, vastikkeellisuus on myöskin noussut nyt keskusteluun. Tämän kristillisdemokraatit omassa maahanmuuttopoliittisessa ohjelmassaan, joka julkaistiin pari vuotta sitten, nostivat esille, ja siitä laitoimme mediaan-kin tiedotetta, mutta ei se siinä vaiheessa tuntunut ketään kiinnostavan eikä se noussut keskustelunaiheeksi. Me esitimme esimerkiksi juuri tätä, että kielikoulutukseen osallistuminen on tällainen vastikkeellinen velvoite, ja siinä vaiheessa tätä kysymystä ei todellakaan lähdetty suomalaisessa yhteiskunnassa erityisesti nostamaan esille. Nyt on havahduttu siihen, että hyvänen aika, jos on oikeuksia, niin pitää myöskin sitten olla velvollisuuksia.

Arvoisa rouva puhemies! Täällä on keskusteltu siitä, että työntekijän oleskeluluvan saantia tulee nopeuttaa. Se on varmasti ihan paikallaan, koska tänä päivänä on se tilanne, että turvapaikanhakija voi myöskin saada mahdollisuuden työskennellä. Jos käy niin, että henkilön, joka tulee tänne työn takia ja hakee täältä nimenomaan työperäistä oleskelulupaa, työntekolupa jumiutuu ja luvansaanti kestää kauemmin, niin ikävä kyllä me silloin avaamme houkuttelevaa reittiä siihen, että jos tänne tulee turvapaikanhakijana, niin saat- taakin paljon nopeammin päästä työelämään käsiksi. Siinä mielessä, kun täällä on esitetty niitä näkemyksiä, että turvapaikanhakijan pitäisi ihan välittömästi saada työlupa ja välittö- mästi päästä työskentelemään, tässä kannattaa kyllä nyt se kokonaisuus hahmottaa elikkä katsoa, että me emme ole ikään kuin avaamassa väärää reittiä ja kertomassa, että hei, jos haet turvapaikkaa ja sitä kautta haluat tulla suomalaisille työmarkkinoille, niin se on nope- ampi reitti kuin se, jos normaalisti haet työlupaa ja tulet tänne työntekijänä. Tässä piilee ris- kinsä, ja tätä minun mielestäni nyt kannattaa tässä pohtia. On selkeätä, että tullaanpa reittiä tahi toista, niin tärkeätä se työllistyminen on joka tapauksessa, mutta meidän ei pidä väärää reittiä myöten lähteä avaamaan turvapaikanhakuprosessia ikään kuin toisentyyppi- selle työperusteiselle maahanmuutolle. Sen takia nämä kaksi asiaa pitää selkeästi pitää eril- lään, ja juuri nimenomaan työntekijän oleskeluluvan saantia on nopeutettava, jotta ei tehdä tätä vääräntyyppistä ohjaamista.

Myöskin sitten on pohdittava sellaista, voitaisiinko siinä vaiheessa, kun turvapaikkapää- töstä odotellaan, myöskin ottaa esille tällainen kotouttava työtoiminta, joka voisi olla vähän vastaavalla tavalla myöskin velvoittavaa kuin kielikoulutus, elikkä vastaanottora- haan voisi tulla joku tietty osuus, joka tulisi kotouttavasta työtoiminnasta. Työtoimintaan osallistuminen voisi olla esimerkiksi vastaanottokeskuksessa työtoimintaan osallistumista taikka jotakin sellaista, joka hyödyttää paikallista yhteisöä. Meillä on olemassa kun- touttavaa työtoimintaa. Yhtä lailla voisi ajatella, että turvapaikanhakijoilla on kotouttavaa työtoimintaa. Tämäkin on sellainen asia, joka on jo siellä kristillisdemokraattien kaksi vuotta sitten julkaistussa maahanmuuttopoliittisessa ohjelmassa.

Nämä kaksi asiaa nostimme jo silloin esille ja pohdittavaksi suomalaisessa yhteiskun- nassa. Täytyy toivoa, että tätä kysymystä lähdettäisiin nyt viemään eteenpäin ja pohti- maan, millä tavalla oikeasti saamme ihmiset paremmin kotoutettua. Se on kielitaidon hyvä hallinta, ja se on myöskin työelämään nopeammin pääseminen.

Arvoisa rouva puhemies! Lyhyesti vaan kiitän siitä, että maahanmuuttajataustaiset nai- set on nostettu tähän esille. Tuossa debatissa kerroinkin siitä, miksi se on niin äärimmäisen tärkeää sen seuraavan sukupolven tähden myöskin. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2018 vp

15.55 Timo V. Korhonen kesk: Arvoisa puhemies! Tarkastusvaliokunta, niin kuin tässä lukuisia kertoja on todettu, on tehnyt erinomaista työtä, tehnyt erinomaisia kotouttamislinjauksia, ja on tärkeää, että tänä aikana myös arvioidaan kotouttamisen onnistumista.

Tämän mietinnön pohjalta muutamia hajahuomioita.

Ensinnäkin kotouttamiskoulutuksen ja muitten toimenpiteitten vaikuttavuutta sekä kotoutujan sitoutuneisuutta halutaan mitata kokein koulutuksen päättyessä. Näissä kokeissa tulisi testata paitsi suomen ja ruotsin taitoa myös tietoa siitä, miten suomalainen yhteiskunta kaiken kaikkiaan toimii. Mietinnössä oli kiinnitetty huomiota myös siihen, että pitkään Suomessa olleet ihmiset käyttivät myös edelleen paljon tulkkipalveluita. Hyvin toimivan kotoutumiskoulutuksen jälkeen näin ei tulisi missään tapauksessa olla.

On hyvä huomio, että naiset halutaan nostaa monella tavalla erityisasemaan kotouttamisessa. On mielenkiintoista kuulla, että monet kotouttamisen ammattilaiset, kotouttamiskoulutuksen tekijät toteavat, että olisi erinomaisen tärkeää, ettei kotoutumissuunnitelmaa laadittaessa tai alkukartoituksessa miespuoliso toimisi tulkkina, ja todetaan, että tässä kohdalla tulkin käytössä ei missään tapauksessa saa säästää. Mutta mielenkiintoista on myös näitten ammattilaisten toteamus siitä, että toivottavasti myös kotoutumisrahaa saaville naisille avattaisiin omat tilit.

Mietinnössä puhuttiin myös toimeentuloloukuista, joiden vuoksi maahanmuuttajan ei välttämättä kannattaisi ottaa vastaan osa-aikatyötä. Toki on muistettava myös se, että osa-aikatyö on usein polku kokoaikaiseen työhön, ja sen takia tämä minusta ei ole aivan yksiselitteinen asia, millä tavalla tätä toimeentuloloukkukysymystä, toimeentulokysymystä siten toimenpiteitten osalta arvioidaan.

Kotoutumistyö on pysyvä osa suomalaisen yhteiskunnan palveluita tulevaisuudessa. Maahanmuutto tai kotoutuminen ei ole mikään väliaikainen projekti enää tulevaisuudessa. Kotoutumista tekemään tarvitaan siis vakiintuneet toimijat. Tällaisia ovat kunnat, muut viranomaiset, vakiintuneet kolmannen sektorin toimijat sekä valtionosuutta nauttivat oppilaitokset. Täällä on muutamassa puheenvuorossa kiinnitetty huomiota muun muassa kansanopistoihin. Ne tekevät tänä päivänä valtavaa loistavaa työtä kotouttamiskoulutuksessa.

Maahanmuuttotyötä tekevät ihmiset ja instituutiot ovat alansa erityisosaajia. Onkin tärkeää, että kotoutumiskouluttajat ja maahanmuuttopalveluitten ohjaajat tuntevat lainsäädännön ja hyvät käytännöt. Oikealla ohjauksella vältetään monta turhaa käyntiä. Jos kotoutumislakeja muutetaan merkittävästi, on myös pidettävä huolta siitä, että maahanmuuttajien kanssa työskentelevät tulevat tietoisiksi näistä muutoksista.

Tässä mietinnössä on todella esitetty myös sitä, että jatkossa kotoutumisjakso olisi yksi vuosi — varmasti monella tavalla järkevä linjaus. Ainakin sen vuoden jälkeen olisi syytä katsoa, miten pitkälle on päästy ja miten sitten siitä eteenpäin mennään, mutta on myös huomattava se, että maahanmuuttajien kyky opiskella vaihtelee todella paljon. Jos haluamme, että kaikki oppivat lukemaan ja kirjoittamaan suomeksi, ruotsiksi, on pakko hyväksyä myös se, että kotoutumisajan pituus vaihtelee.

Samalla tietysti on syytä pitää huolta siitä, ettei ammattitaitoisella ja koulutetulla maahanmuuttajalla ole mahdollisuutta jäädä liian pitkäksi aikaa kotoutumaan. Suomalaisten työyhteisöjen valmiutta vastaanottaa vaillinaisen kielitaidon omaavia työntekijöitä pitäisi ehkä myös jollakin tavalla tukea lähtökohtana tietysti se, että työ on se paras kotouttaja, mutta silloin tarvitaan myös tahtoa ottaa maahanmuuttajat työyhteisöihin mukaan.

Yleensä ihmiset ovat hyvin opiskelumyönteisiä heti Suomeen tultuaan. Asiantuntijoitien sanomisten mukaan onkin tärkeää, ettei tuota alkuinnostusta hukata. Turvapaikanhaki-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2018 vp

joitten kohdalla on tietysti se riski, että he eivät koskaan pääse käyttämään oppimaansa Suomessa, mutta voidaan kuitenkin ajatella niin, että suomalainen yhteiskuntaoppi ja ymmärrys esimerkiksi sukupuolten välisestä tasa-arvosta on parasta mahdollista kehitysyhteistyötä siinä tapauksessa, että turvapaikanhakija käännytetään takaisin kotimaahansa.

16.01 Laura Huhtasaari ps: Arvoisa puhemies! Kotoutumisesta: Meillä on paljon onnistuneita kotouttamistapauksia tai henkilöitä, jotka ovat kotoutuneet Suomeen. Heitä vartenhan me emme näitä resursseja ja näitä massiivisia uusia toimenpiteitä tarvitse. Esimerkiksi meillä maahanmuuttajat nimenomaan ovat jokainen oma ryhmänsä. On tärkeää, ettemme puhu maahanmuuttajista könttänä. Kaikki varmasti tiedämme, että kotoutumisen haasteet eivät ole tilastollisesti amerikkalaisten haaste tai juutalaisten haaste tai muualta Euroopasta muuttavien henkilöiden haaste, vaan tämä nimenomaan keskittyy islamistisista humanitaarisista maista muuttaviin henkilöihin, jotka saavat kansainvälistä suojelua. Siihen tämä kotoutumisen haaste keskittyy, ja se ei ole onnistunut missään Euroopan maassa toivotulla tavalla. Nimenomaan humanitaarinen maahanmuutto islamistisista maista ei ole onnistunut.

Siinä on hyvä pohtia, ovatko mitkään resurssit riittäviä, jos arvot ja kulttuuri eivät kohtaa sen maan arvojen ja kulttuurin kanssa, mihin muuttaa. Tämä on äärimmäisen tärkeä sanoa ääneen, kohtaavatko arvot ja kulttuurit, koska me näemme, että rinnakkaisyhteiskuntia on syntynyt ja niitä syntyy koko ajan lisää riippuen siitä, kuinka paljon sitä humanitaarista maahanmuuttoa on. Ruotsissa on erityisen paljon, niin siellä on erityisen paljon rinnakkaisyhteiskuntia. Suomessa on vähän vähemmän, mutta meillä on nähtävissä ihan sama kehitys.

Sitten, onko meillä kanttia? Onko meillä oikeasti kanttia vaatia tulijoita noudattamaan länsimaalaista kulttuuria ja meidän arvojamme? Onko meillä oikeita keinoja? Haluan kyllä kiittää edustaja Immosta, koska ylipäättään se, että tästä keskustellaan ja tähän kiinnitetään huomiota ja me saamme mittareita, tarkoittaa, että muutkin eduskuntapuolueet ovat valmiita tästä keskustelemaan ja me tunnustamme ja tunnistamme ongelman. Se on aina ensimmäinen askel. Perussuomalaiset toki ovat tunnistanee tämän ongelman jo — no, 90-luvulta alkaenhan nämä ongelmat ovat kasautuneet, ja perussuomalaisten puheenjohtaja näistä on puhunut jo toistakymmentä vuotta, ja tämä on viimeisiä aikoja herätä tähän asiaan, jos emme halua, että Suomesta tulee ruotsalainen tässä asiassa.

Itse esitin, että päiväkotikäisillä ei olisi näitä huiveja. Se sotii minun arvojeni vastaan, että neljävuotiaalla on huivi päässä päiväkodissa. Minä sain kuulla tästä, päiväkodin työntekijät tulivat kertomaan, että heille on tullut uusi velvoite: pitää huolta siitä, että neljävuotiaalla pysyy huivi päässä. No, minä tein siitä sitten toimenpideoitteen, että voisimmeko me noudattaa länsimaalaista arvopohjaa, että päiväkotiin eivät kuulu huivit. Minulle se huivi, mitä uskonnollisista syistä pidetään, tarkoittaa sitä, että sillä on tarkoitus osoittaa naisen paikka. Mutta heti keskusta ärähti ja sanoi, että ei missään nimessä tule tällaista kieltä, että kyllä päiväkodissa pitää saada neljävuotiaalla olla huivi päässä, ja tämä tuo esille sen, että nyt tästä keskustellaan jo, mutta onko meillä kuitenkaan kanttia oikeasti vaatia henkilöitä, jotka muuttavat tänne, omaksumaan länsimaalaiset arvot ja länsimaalainen kulttuuri.

Sveitsiläisillä on — se ei muuten ole EU-maa — aika paljon kanttia. Esimerkiksi siellä maassa pitää asua 12 vuotta, ja sitten kaupunkilaiset äänestävät, oletko kotoutunut, ja jos olet, niin kaupunkilaiset äänestävät, että saat kansalaisuuden. Eli siellä on kansalaisuuden

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2018 vp

saaminen tehty haastavaksi, ja ikään kuin kansalaisuuden eteen pitää ponnistella niin paljon, että se jo sinänsä motivoi kotoutumaan. Lisäksi siellä on myös automaattikarkotus vakavista väkivaltarikoksista ilman valitusoikeutta. Eivät he rupea siellä vuosikausia maksamaan oikeuslaitoskuluja ja muita. He haluavat pitää tiukan linjan, mikä on tietenkin todella hienoa.

Mutta meillä täällä Suomessa kasvukeskusten toimeentulotukiasiakkaista jopa 40 prosenttia on maahanmuuttajataustaisia. Työllisyysaste mätelee tietyissä ryhmissä vielä vuosienkin maassaolon jälkeen alle 20 prosentissa. Nämä haasteet pitää tunnistaa. Meidän pitää tunnistaa ne ryhmät, joissa tätä haastetta ilmenee.

Sitten minä kyllä olen ihan sitä mieltä, että mikäli humanitaarinen maahanmuutto ei islamistisista maista onnistu ja se johtaa rinnakkaisyehtiskuntaan, se johtaa miljardien kustannuksiin, se johtaa hurjaan yliedustukseen tietyissä maahanmuuttajaryhmissä, niin miksi ihmeessä me jatkamme sitä. Kyllä me täällä Suomessa saamme päättää, kei

tä tänne muuttaa ja millä ehdoilla. Ja kyllä, meidät kyllä tullaan yllättämään vielä uudelleenkin. Kun vuodesta 2015 sanotaan, että meidät yllätettiin, niin kyllä meidät voidaan yllättää vielä uudelleenkin. Niin kauan kuin meillä on raja auki ja me emme itse rajalla määrittele, kuka tänne pääsee, niin sehän ei ole silloin meistä kiinni, kuka tänne tulee ja kuinka pitkäksi aikaa, jos meillä ei ole rajavalvonta kunnossa. Joten otetaan rajavalvonta haltuun, lopetetaan tämä turvapaikkashoppailu. Ei mikään kansainvälinen sopimus pakota meitä ottamaan turvapaikkahakemuksia turvallisesta Ruotsista. Lopetetaan se, otetaan rajavalvonta kuntoon. Ja mitäs jos tehtäisiin niin, että kotoutetaan nyt ensin täällä olevat, kun me nyt tunnistamme nämä ryhmät, eikä jatketa tätä massasiirtolaisuutta niistä maista, joissa integraatio ei onnistu.

16.08 Eero Reijonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Totean aluksi, että tuossa pientä ryhmäkokousta pidimme keskustan edustajien kesken, ja emme kyllä muista, että keskustasta olisi vaatinut neljävuotiaille huiivia päähän. Minusta tämä keskustelu on tähän saakka ollut varsin asiallista, ja asia on tärkeä sinänsä, ja minusta on erinomaista, että tarkastusvaliokunnassa löydettiin yhteinen sävel, ja edustaja Immonenkin siellä edusti kyllä ansiokkaasti ja toi hyviä huomioita esille.

Suomessa maahanmuuttohan ei ole tämän päivän asia. Toki tietysti nyt kun 2015 määrät kasvoivat, tässä on nyt vähän ollut ongelmia, mutta muistutan mieleen, että 70-luvulla tänne tuli vietnamilaisia — puhuttiin niin sanotuista venepakolaisista — ja he erittäin nopeasti integroituivat suomalaiseen yhteiskuntaan ja työelämään. Tiedän sen hyvin, kun kotimaakunnassa Joensuussa heitä on ollut ja he ovat siellä käyttäytyneet ja sopeutuneet suomalaiseen kulttuuriin ja kaikkeen erittäin hyvin. Että on paljon onnistuneita tapauksia. Yleisesti arvioisin, että meillä on mahdollisuus onnistua tämän tarkastusvaliokunnan mietinnön pohjalta myöskin jatkossa kotouttamisessa.

Minulla oli tilaisuus toimia ohjausryhmän puheenjohtajana, kun Kuopiossa oli tällainen Raksa-hanke, joka oli ely-keskuksen rahoittama. Siinä pyrittiin rakennusosalalle löytämään työntekijöitä, ja siinä oli sillä keinoin, että osa viikosta oli kielikoulutusta ja varmaan annettiin vähän sitten myös rakennusalan muuta koulutusta, työturvallisuutta ja työehtoja ja niin edelleen. Yrityksetkin läksivät varsin hyvin tähän yhteistyöhön mukaan, eli osallistujat pääsivät sitten viikossa pari päivää harjoittelemaan yrityksiin. Tällainen toiminta on varsin hyvää ja kannatettavaa sinänsä. Totta kai se jonkun verran sitoo yhteiskunnan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2018 vp

rahoja, mutta yritykset olivat tässä varsin hyvin mukana ja tuloksia kyllä saatiin. Että on hyviä esimerkkejä olemassa, ja kyllähän tässä eteenpäin päästään.

Toki on muistettava, että kulttuurit maailmassa ovat kovin erilaisia, ja aina tännekin muuttaneitten väestöryhmien osalta ja maahanmuuttajien osalta arvopohja ei välttämättä ole selvä, ja sen takia tässä mietinnössä on selkeästi otettu kantaa siihen, että täällä annetaan sitten koulutusta suomalaisesta yhteiskuntajärjestyksestä, kulttuurista ja arvopohjasta. Uskon, että se on hyvä kirjaus, ja toivon, että se menee myöskin eteenpäin.

Tuossa kuulumme aikaisemmissa puheenvuoroissa — taisi olla edustaja Räsänen puheenvuorossa — kuinka paljon rahaa tänä päivänä menee kotouttamiseen. Lähes 500 miljoonaa euroa, eli isoista summista puhutaan, ja meidän pitää löytää semmoinen yhteinen sävel koko eduskunnassa kaikkien puolueitten kesken, että päästään asiassa eteenpäin. Kyllähän työllisyydellä on ihan keskeinen merkitys sille, kuinka hyvin kotouttaminen onnistuu, ja on paljon toimialoja, joilla on työvoimapula, ja sen eteen pitää tehdä töitä, että työvoimapula Suomessa poistuisi. Myöskin sitten nämä kotouttamiseen käytettävät määrärahat saataisiin pienemmiksi monestakin syystä. Verotulot lisääntyisivät, ja sitten yhteiskunnan menot kotouttamiseen pienenisivät.

Kaiken kaikkiaan tämä on ollut pääsääntöisesti hyvä keskustelu. Irtiottoja hieman on ollut, mutta uskon, että salissa on yhteinen tahtotila sille, että eteenpäin on menty ja mennään varmasti jatkossakin seuraavan hallitusohjelman muodostamisen yhteydessä.

16.12 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Minusta tämä tarkastusvaliokunnan mietintö on erinomainen paperi, ja erityisesti haluaisin tästä mietinnöstä nostaa yhden kohdan esille. Tästä on käyty aika laajaa keskustelua ja myös täällä debattikeskustelua, ja se, mikä täällä minusta on erityisen hyvää ja johon ehkä pitäisi vieläkin enemmän kiinnittää huomiota, on se, että täällä sivulla 26 todetaan, että valiokunnan mielestä turvapaikanhakuprosessi kestää liian kauan. Kun tässä puhutaan nyt laajasti ottaen kotoutumisesta ja siihen liittyvistä haasteista, joista ehkä tärkein on kielen oppiminen — sehän tulee yleensä ennen kuin pystyt edes ottamaan töitä vastaan, kuten täällä puhutaan työmarkkinoille siirtymisestä, et oikein pysty siirtymään työmarkkinoille, jos sinulla ei ole mitään kieltä, jolla pystyt töitä tekemään — niin kotouttamistoimenpiteiden alkaminen tehokkaasti ei voi oikein onnistua ennen kuin sinulla on varmuutta siitä, voitko jäädä tähän maahan. Siihen tarvitaan siis oleskelulupa, ja nyt meillä on se tilanne, että meillä jopa kolme vuotta kestää tämä prosessi kaikkine valituksineen ennen kuin tulee varmuus siitä, voiko henkilö jäädä tänne Suomeen. Totta kai voidaan lähteä jo turvapaikkaprosessin ollessa kesken vastaanottokeskuksissa ja muualla suomen kieltä kouluttamaan ja antamaan koulutusta tästä kulttuurista, mutta kyllä se kaikkein olennaisinta ja tehokkainta on vasta sen jälkeen, kun on varmuus tästä. Eihän meidän kannata lähteä kovin massiivisia resursseja käyttämään henkilöiden, jotka oletettavasti eivät saa esimerkiksi turvapaikkaa, kotouttamiseen vielä siinä vaiheessa. Sen takia itse näkisin, että on tärkeää, että kun täällä on nyt ollut laaja yhteisymmärrys siitä, että kotouttamiseen tarvitaan panostusta, niin erityisesti kiinnittäisimme huomiota siihen, että turvapaikanhakuprosessia saataisiin lyhennettyä.

Haluan myös todeta sen, että kun maahanmuuttajista puhutaan, niin se — kuten täällä on todettukin — ei todellakaan ole kovin yhtenäinen ryhmä eikä pelkästään sekään ratkaise, miltä alueelta tai mistä kulttuurista tullaan. Meillä on hyvin paljon erilaisia, voi sanoa, esimerkkejäkin siitä, kuinka on kotouduttu. Minulla itselläni oli hieno tilaisuus syksyllä osallistua ylioppilas- ja valmistujaisjuhlaan, jossa Pakistanista kahdeksan vuotta sitten tänne

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2018 vp

Suomeen tullut poika kirjoitti ylioppilaaksi ja suoritti itse asiassa kolmoistutkinnon. Se avain siihen, kuinka tämä oli mahdollista, lähti siitä, että hän silloin nuorena poikana opeteli ensimmäisen vuoden aikana koulussa suomen kielen ja pystyi siirtymään ikätovereittensa seuraan tavalliselle koululuokalle ja opiskelemaan. Minusta tällaiset esimerkit rohkaisevat kyllä meitä siihen, että kun me voimme vain tämän asian hoitaa, niin me saamme tämän maahanmuutonkin enemmän voimavaraksi kuin suomalaisen yhteiskunnan uhaksi. [Laura Huhtasaari: No sehän tässä se ongelma onkin!]

16.16 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä tarkastusvaliokunnan mietintö kotouttamisen toimivuudesta on varsin kattava ja hyvä dokumentti kaiken kaikkiaan, ja nämä valiokunnan kannanottoehdotukset täällä lopussa, 9 kappaletta, ovat myös hyvin kannatettavia.

Toimintoja nimenomaan kotouttamisen suhteen tulee tehostaa kaikissa vaiheissa siitä lähtien, kun maahanmuuttaja saapuu Suomeen, näin sanotaan kolmoskohdassa. Ja edelleen tähän velvoittavuuteen liittyen, mitä on nostettu esiin, haluaisin nostaa kielikoulutuksen. Kielikoulutus on velvoittava, ja kielikoulutukseen sisältyy kielitaitoa mittaava koe. Pidän sitä erittäin hyvänä. Turvapaikanhakijalta tulee samoin edellyttää suomalaisen yhteiskunnan toimintatapojen, sääntöjen sekä arvojen tuntemusta, ja myös tämän varmistamiseksi tulee olla koe. Itse ajattelisin, että tätä noudattamisvelvoitetta tulisi käytännössä vieläkin tehostaa sillä tavalla, että ei vain puhuttaisi toimintatapojen, sääntöjen sekä arvojen tuntemisesta vaan myös edellytetään yhteiskunnan toimintatapojen ja sääntöjen noudattamista ja myös meidän arvojemme kunnioittamista.

Ajattelen kyllä hieman eri tavalla kuin edustaja Lohi tuossa edellä. Mielestäni kielen, tapojen ja sääntöjen koulutus ja niihin opastaminen pitäisi aloittaa heti ensimmäisestä päivästä siellä arjen ja asumisen keskellä, niin että ensimmäisenä päivänä opitaan muutama sana siinä vuorovaikutuksessa ja seuraavana päivänä lisää ja samalla opitaan niitä normaaleja arjen toimintatapoja tässä yhteiskunnassa.

Erittäin hyvää on, että nostetaan esille maahanmuuttajanaisia, ja tässä haluaisin vielä korostaa ikänaisia ja yleensä ikäihmisiä. Ikäihmisiä näissä kulttuureissa yleensä kunnioitetaan ja arvostetaan, ja olisi erittäin tärkeää kiinnittää huomiota ikäihmisiin — ja sanoisin myös ikänaisiin — koska monta kertaa heillä kuitenkin on sitä vaikutusvaltaa siellä kodeissa, lähipiirissä, ja tietysti heillä tulisi olla paitsi riittävä kielitaito myös ymmärrys tästä kulttuurista.

Kaiken tämän jälkeen haluaisin vielä nostaa esiin sen tosiasian, että vaikka suurin osa meidän maahanmuuttajista haluaa kotoutua, haluaa oppia kielen ja meidän toimintatapamme ja ymmärtää niitä, niin tosiasia on, että meillä on joukossa myös pieni osa heitä, jotka välttämättä eivät lähtökohtaisestikaan halua kotoutua eivätkä halua oppia ja kunnioittaa meidän toimintatapojamme ja sääntöjä. Minusta on tärkeää, että myös tämä pieni joukko sieltä erotetaan ja mietitään, minkälaiset toimet ovat sitten asianmukaisia tätä joukkoa ajatellen.

16.19 Eero Lehti kok: Arvoisa rouva puhemies! Tässä tarkastusvaliokunnan muistiossa on kyllä yksi katvealue: siellä ei ole laskettu erilaisten toimenpiteiden tuottavuutta, kustannuksia ja saavutuksia, eikä niitä oikeastaan tällä toimialalla ilmeisesti edes olekaan. Tämä on ollut vähän hajanaista: on erilaisia ratkaisuja, mutta niiden välinen vertailu on vähäistä, eivätkä nämä vertailut edes oikein tahdo ulottua niihin maihin, joissa on paljon pidempi ko-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2018 vp

kemus vastaavan asian hoitamisesta, kuten esimerkiksi Tanskassa. Yleismaailmallisesti on selvästi nähtävissä, että ne valtiot, joihin on tunkua, ovat rakentaneet jonkinlaisia järjestelmiä, joilla ne pyrkivät valitsemaan työperäistä maahanmuuttoa ottaen huomioon oman maan työvoimatilanteen.

Kielikoulutus, joka täälläkin on tullut pariin otteeseen keskeisesti esiin, on todella välttämätöntä tietyissä ammateissa, mutta tämä suomalainen ajattelu ei välttämättä ole motivoivaa. Olen muutaman kerran havainnut, varsinkin nuorempana, kun meillä oli vaihto-oppilaita joka vuosi, että heidän joukossaan oli ihmisiä, jotka oppivat kuudessa kuukaudessa kohtuullisen hyvin puhumaan suomea. Silloin he joutuivat käyttämään siihen paljon aikaa. Heillä oli motivaatiota. Vastaavasti oli vaihto-oppilaita, jotka seurustelivat samasta maasta olevien kanssa, mistä itse olivat, eivätkä olleet kiinnostuneita suomalaisesta elämämuodosta sen suuremmin, puhumattakaan, että olisivat panostaneet erityisesti kielitaitoon. Vuodenkin kuluttua kielitaito oli muutamia sanoja, muutamia kymmeniä sanoja, mutta yhtään sujuvan kielen hallitsijaa ei joukosta löytynyt.

Täällä puhutaan vuotuisista kustannuksista. Jos tässä lasketaan kaikki seurauskustannukset, niin ilmeisesti ollaan jossain 700 miljoonassa — 1 miljardissa. Saattaa olla niin, että keskimääräinen kotoutuminen vie kolmesta vuodesta viiteen vuoteen, ja jos lasketaan tämän jakson merkitys, ennen kuin työvoimaa sitten saadaan käyttöön yhteiskuntaan, niin se on aika paljon.

Intensiivikoulutus tässä kielikoulutuksessa saattaisi olla sen takia merkittävä vaihtoehto, että se nopeuttaisi kielen omaksumista ja siinä tulisi myös helposti se tilanne, että ei olisi niin paljon mahdollista käydä, sanoisiko, samasta lähtömaista olevien ihmisten kanssa keskustelua, mikä yleensä heikentää kielen omaksumista. Näillä intensiivikursseilla, joista varmaan jotkut edustajatkin ovat saaneet kokemusta, viikossa oppii sen, minkä yhdessä lukukaudessa normaalisti koulussa, ehkä enemmänkin, ja se luo uskoa siihen, että on mahdollisuus omaksua kieltä.

Suomen kieli on totta kai Suomessa tärkeä, mutta kyllä täällä muutenkin pärjää. Monella alalla ei tarvitse kovin suurta kielivalikoimaa. Kyllä supermarketin hyllyn täyttäjä selviää sillä, että osaa länsimaiset aakkoset, mutta niitäkään kaikki eivät osaa. Tämä oikeastaan viittaa siihen, että näissä maahanmuuttajien taustoissa on kovin, kovin eritasoisia tietotaitoja, ja ne pitää tunnistaa jo alkuvaiheessa. Kaikkia ei kannata kouluttaa perusasioisakaan, osa pystyy itsenäisesti toimimaan. Varsinkin akateemisen koulutuksen omaavat henkilöt pääsääntöisesti selviytyvät vieraassa ympäristössä pitkälti omin avuin.

Mutta tarvitaan tukea, ja ennen kaikkea ehkä kulttuurikysymykset ovat vaikeita. Ne ovat syvällisiä, asenteisiin tai uskontoon liittyviä, ja niistä eriytyminen ja suomalaisen kulttuurin mukaisten toimintatapojen hyväksyminen on monelle henkisesti erittäin raskas, jopa mahdoton prosessi. Eri maissa tähän suhtaudutaan löysemmin tai tiukemmin, mutta maassa maan tavalla tiettyyn pisteeseen asti, ja sitten jos muun kulttuurin toimintatavoista ei ole erityistä haittaa, niin kai sekin sitten eri maissa on sallittu.

Tämä reservi, joka maahanmuuttajissa on, on niin merkittävä, että suomalainen työvoimatarve pystyttäisiin aika pitkälti tyydyttämään näiden ihmisten toimesta, mutta se edellyttää tätä kotouttamista ja työkelpoisuuden saavuttamista. Tämä on suuri haaste yhteiskunnalle, ennen kaikkea suomalaisille, joilla ei ole pitkää kokemusta näin rankasta maahanmuutosta. Mutta jos nyt ajatellaan evakkojen tai vastaavien ongelmien hoitamista, niin kyllä meillä yhteiskunnassa on myös kykyä. Silloin, kun toimeen tartumme, niin saamme myös tuloksia aikaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2018 vp

16.24 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva tarkastusvaliokunnan mietintö on todellakin yksimielinen, kuten täällä on todettu, mutta kaikki ryhmät eivät ole olleet mukana tekemässä mietintöä, sillä kaikki ryhmät — vasemmistoliitto mukaan luettuna — eivät ole tarkastusvaliokunnan jäseniä.

Tässä mietinnössä on hyvää pohdintaa ja hyvää, ratkaisukeskeistä ajattelua, mutta myös katvealueita ja joitain kysymysmerkkejä tai ehkä ylikysinkertaisia ratkaisuesityksiä. Olemme hieman huolissamme siitä, jos kotouttamisen sinänsä oikea tehostamistavoite johtaa liian joustamattomaan ajalliseen rajaamiseen ja se sitten johtaa siihen, että kotouttamispalvelut ja aikarajaus eivät palvele erilaisia tarpeita ja yksilöllisiä tilanteita.

Arvoisa puhemies! kuten täällä on moneen kertaan todettu, niin maahan tullaan eri lähtökohdista ja eri perusteilla hyvin erilaisilla taustoilla. Kotouttaminen ei ole vain turvapaikkakysymys, niin kun täällä jotkut ovat väittäneet. Myös työ-, opiskelu- ja perheperusteisessa maahanmuutossa on kotouttamistarpeita ja kotoutumistarpeita. Esimerkiksi työn ohella annettavalle kielikoulutukselle on kyllä iso tarve. Jos tulee työperusteisesti maahan, toimii kenties englannin kielellä eikä sitten saa tai ei osallistu suomen kielen koulutukseen, niin jos se kyseinen työpaikka menee sitten alta jostain syystä, niin voi olla vaikeaa saada uutta työpaikkaa, jos ei ole kielikoulutusta ja muita kotouttamistoimenpiteitä saatuna.

Myös esimerkiksi kansainvälisten opiskelijoiden kohdalla tulisi kiinnittää nykyistä enemmän huomiota kotoutumiseen. Todella moni kansainvälinen korkeakouluopiskelija lähtee pois Suomesta valmistuttuaan. Siinä voi olla syynä se, että ei ole kiinnittynyt yhteiskuntaan, ei ole kotoutunut, ei ole oppinut kieltä, ja se on meille, Suomelle, iso menetys, jos meiltä työperusteisia maahanmuuttajia ja opiskeluperusteisia maahanmuuttajia lähtee pois työkokemusta ja koulutusta hankittuaan.

Toisaalta sitten tämä koskee myös turvapaikanhakijoita, ja itse näkisin, että turvapaikanhakijoille tulisi jo vastaanottovaiheessa aloittaa kotouttamistoimenpiteitä. Kaikki turvapaikanhakijat eivät todellakaan jää Suomeen, eivät saa oleskelulupaa, mutta näen kuitenkin, että on erittäin tärkeää niiden kannalta, jotka tänne jäävät, että he saisivat kotouttamista, mielekästä tekemistä ja oppisivat taitoja ja tietoja jo kotoutumisvaiheessa. Myös niiden osalta, jotka tänne eivät jää, eihän se välttämättä hukkaan mene. He voivat niitä taitoja ja tietoja hyödyntää elämässään sitten siellä maassa, mihin he Suomesta lähdettyään menevät.

Arvoisa puhemies! Kotoutuminen ei ole vain kotoutumisjärjestelmä ja kielikoulutuskysymys. On tarve tarkastella myös muita kotoutumisen edellytyksiä. Erityisen tärkeää on koulutuksen ja osaamisen tunnistaminen. Mitä paremmin me tunnistamme maahan tulleiden aiempaa koulutusta ja osaamista, sitä parempi se on heille, mutta myös yhteiskunnalle. Meidän täytyy myös pohtia sitä, miten taataan maahanmuuttajille ammatillista koulutusta, jos he ovat sen tarpeessa, tai muuta koulutusta ja täydennyskoulutusta, ja myös näitä kysymyksiä tulisi kotouttamispolitiikassa pohtia laajemmin. Ammatillista koulutusta esimerkiksi ei tässä mietinnössä ole käsitelty.

Arvoisa puhemies! Maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten oppimiseroja on tarkasteltava, ja niitä on pystyttävä kaventamaan. Osallistuminen varhaiskasvatukseen on olennainen kysymys. Subjektiiivisen päivähoito-oikeuden rajausta ei palvele maahanmuuttajalasten kotoutumista ja heidän oppimistaan jatkossa, koska kuten tiedetään, varhaiskasvatuksella on todella merkittävä vaikutus myöhempään elämään ja oppimiseen.

Arvoisa puhemies! Myös perhe on olennainen kotoutumisen kannalta. Perheen saamista Suomeen tulisi siis helpottaa eikä vaikeuttaa, kuten hallitus on tehnyt. Myös sosiaaliset

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2018 vp

suhteet ja yhteydet ympäröivään yhteiskuntaan ovat olennainen tekijä kotoutumisessa. Tässä kolmas sektori voi tehdä paljon. Esimerkiksi myös urheilutoiminta on erittäin hyvä väylä kotoutumiseen.

Arvoisa puhemies! Kotoutumisjärjestelmän ja -palveluiden laatu ja sirpaleisuuden vähentäminen on tärkeää, ja tähän onkin tässä mietinnössä kiinnitetty huomiota. Esitys kotouttamisvastuun kokoamiseksi kunnille on hyvä ja edistämisen ja tarkastelun arvoinen. Hallituksen antama kasvupalvelulaki taas menisi täysin toiseen suuntaan, ja toteutuessaan se ei toteuttaisi kuntavastuuta, se voisi jopa lisätä sirpaleisuutta ja heikentää kotoutumispalveluiden laatua. Eli toivon todella, että kasvupalvelulaki nykyisessä muodossaan ei tule tämän eduskunnan hyväksymäksi.

Arvoisa puhemies! Kotoutuminen on kaksisuuntainen prosessi. Suomessa on tutkimustenkin mukaan paljon maahanmuuttajien kohtaamaa syrjintää työmarkkinoilla ja rasismia arjessa, ja myös nämä voivat hankaloittaa kotoutumista. Eli myös ympäröivän yhteiskunnan on kiinnitettävä huomiota asenteisiinsa kotoutumisen edellytysten parantamiseksi.

Arvoisa puhemies! Kuten jo debatissa moni totesi ja näissä keskusteluissa, niin erityisesti maahanmuuttajanaisten kotoutumiseen täytyy fokuoittaa, kuten myös valiokunta on kiinnittänyt huomiota. Tässä asiassa pitää nyt alkaa tuumasta toimeen. Tarve on todettu, ja nyt todella täytyy alkaa kehittämään räätälöityjä kotoutumistoimenpiteitä naisille.

Arvoisa puhemies! Valiokunta myös toteaa mietinnössään, että palkkatuettu työ on osoittautunut hyväksi työllistymistä edistäväksi toimenpiteeksi. Toivottavasti tämä huomioitaisiin TEMissä, ministeriössä, koska palkkatuetun työn edellytyksiä on viime vuosina supistettu ja rajattu. Eli palkkatuetta työtä tulisi helpottaa ja lisätä eikä leikata.

16.31 Matti Semi vas: Arvoisa rouva puhemies! Ihan lyhyesti tähän tarkastusvaliokunnan mietintöön. Minusta on hyvä havaita, että täällä salissa on nostettu esille, kuinka on tärkeä ja hyvä asia, että näitä kotouttamisasiota viedään eteenpäin, ja keinoja siihen, mitenkä toimitaan, jotta tämä toimisi hyvin.

Mutta itse kuitenkin ajattelen, että on hyvä muistaa koulutuksen merkitys työn saamisen edellytyksenä. Se on hyvä asia, että siihen on kiinnitetty huomiota, mutta nostaisin esille vielä tämmöisen puolen, että myös opettajien koulutukseen tämä kotouttamiskoulutus olisi hyvä nostaa esille sillä tavalla, että he tuntisivat mahdollisimman monipuolisesti näitten kotoutettavien lähtökohdat, niin että he pystyisivät soveltamaan sitä opetusta sillä tavalla, että kotoutettavat mieltäisivät sen opetuksen paremmin itselleen ja näin pystyisivät oppimaan ja sopeutumaan paljon paremmin. Myös näiden niin sanottujen ammatillisten kielten — ammattikielen, mitä puhutaan koskien jotakin tekemistä, osaamista, sorvaamista, mitä tahansa, mikä liittyy työnteeseen ja siihen ammattiin, mitä tehdään — opettelu olisi erittäin tärkeää, että he pystyisivät sen hallitsemaan. Voisi mennä jopa niin pitkälle, että opettaja osaisi alkuperäiselläkin kielellä, mikä kotoutettavalla on, ottaa niitä sanoja sinne mukaan. Tämä parantaisi varmasti heidän mahdollisuuksiaan selviytyä Suomessa tässä ammatillisessa koulutuksessa, löytää työpaikkoja ja pärjätä paremmin täällä Suomen maassa.

16.33 Veera Ruoho kok: Arvoisa puhemies! Pidän täällä aiemmin puheenvuoron, jossa peräsin työllistymistä ja kiittelin maahanmuuttajanaisten keskiöön nostamisesta, ja kiitän niistä kaikista muistakin puheenvuoroista, joissa niin kielen oppimisen kuin työllistymisen mahdollisuutta haluttiin varhaistaa turvapaikanhakijoiden osalta ihan heti maahantulon jälkeen. Jos sitten turvapaikanhakijalla ei sitten havaittaisi tutkinnassa perusteita turvapaikal-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2018 vp

le ja hän joutuisi sitten poistumaan maasta, en näe, että siinä nyt mitään kohtuutonta haittaa tulisi. Muistaakseni edustaja Sarkkinenkin taisi siitä mainita.

Arvoisa puhemies! Kansanedustajaa ei velvoita puolue, eivät etujärjestöt. Häntä velvoittaa perustuslaki: hänen tulee noudattaa oikeutta ja totuutta. Ajattelen nyt niitä kaikkia Suomen rajoja valvovia naisia ja miehiä, Rajavartiolaitosta, joka estää laittoman rajanylityksen, laittomien tavaroiden, aseiden ja huumeiden, maahantuontia ja tutkii myös rajaloukkauksia. He tekevät arvokasta työtä joka päivä ja ovat erittäin ammattitaitoisia, ja täällä edustaja Huhtasaari väittää, että täällä ovat rajat auki. Ne ovat yhtä lailla auki kuin silloin kun te, perussuomalaiset, olitte hallituksessa. [Laura Huhtasaaren välihuuto] Ja mitä te saisitte aikaan? Väitätte koko ajan, että se on kokoomuksen, sinisten ja keskustan vika, että on tullut 30 000 turvapaikanhakijaa. Miten se oltaisiin voitu estää, jos tuolla rajalla on ihmisiä hakemassa turvapaikkaa? Olisitteko olleet valmiita rikkomaan kansainvälisiä sopimuksia? [Laura Huhtasaari pyytää vastauspuheenvuoroa]

Arvoisa puhemies! Tosiaankin perään sitä, että täällä salissa ei puhuttaisi valheita tai loukattaisi näitä tärkeää työtä tekeviä Suomen rajojen valvojia, kuten tänään olen valitetavasti saanut täällä kuulla. [Laura Huhtasaari pyytää vastauspuheenvuoroa]

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Käydään puhujalistaa.

16.36 Eero Suutari kok: Arvoisa puhemies! Tarkastusvaliokunta kertoo mietinnössään, että maahanmuuttajien työllisyysaste on pienempi kuin muualla Pohjolassa. Se on noin 10—15 prosenttia pienempi, ja tässä kysymys on erityisesti naisten työttömyydestä.

Joskus arvellaan sillä tavalla, että suomen kieli olisi se, joka vaikeuttaisi kotoutumista niin paljon, että työllistyminenkin saattaisi epäonnistua tässä määrin. Mutta sen perusteella mitä kuulin kotouttamiskoulutuksesta, kun työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kuuli tässä, kun me teimme lausuntoa tätä mietintöä varten, asiantuntijaa — joka itsekkin on maahanmuuttaja, hän on siinä organisaatiossa nyt mukana — niin hän sanoi sillä tavalla, että meillä Suomessa kyllä kerrotaan maahanmuuttajille nämä oikeudet ja myös velvollisuudet, mitä täällä tulee tehdä, ja hän korosti nimenomaan sitä, että meillä olisi syytä kaikille antaa velvollisuus, myös niille muutamissa kulttuureissa herkästi kotiin jääville naisille, oppia suomen kieli ja sitä kautta etsiä myös työtä silloin, kun sitä saadaan.

Tästä työllisyydestä sen verran, että meillä olisi kyllä syytä muuttaa lainsäädäntöä sillä tavalla, että näillä, jotka ovat kaikista heikoimmassa asemassa olevia, olisi yhtäläiset oikeudet osallistua suomalaiseen työelämään kuin meillä kaikilla muillakin. Elikkä se, että lainsäädännöllisesti estetään työn saanti maahanmuuttajilta ensiksi muutamaksi kuukaudeksi — ja sitten sen jälkeenkin se on vaikeata — ei ole kenenkään etu.

Itse olin viime kaudella Pohjoismaiden neuvostossa sosiaalilautakunnassa, ja sen kanssa me kiersimme kahdessa paikassa, missä oli maahanmuuttajia, voisi sanoa, kasaantunut aika paljon — Tanskan Aarhusissa ja sitten Malmössä — ja molemmissa paikoissa ongelma oli se, että kun siellä oli aikaisemmin kunnan omistamat isot vuokrakiinteistöt olleet niillä ruotsalaisilla ja tanskalaisilla asukkailla, niin sitten kun sinne oli maahanmuuttajia tullut ja heitä oli nimenomaan keskitetty siihen yhteen paikkaan, niin molemmat paikat olivat vähitellen muuttuneet semmoisiksi paikoiksi, että siellä ei enää ollut paikallisia, alkuperäisiä ruotsalaisia ja tanskalaisia, vaan kaikki olivat maahanmuuttajia. Oli, voisi sanoa, surkeaa katsoa sitä tilastoa, missä puolet porukasta jätti oikeastaan muutenkin koulutuksen tosi vähälle, ettei siellä opittu juuri lukemaan. Ja se toinen puoli, joka jäi tässä huonoon ase-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2018 vp

maan, oli ne nuoret pojat, jotka jäivät oikeastaan kategorisesti yhteiskunnan ulkopuolelle semmoisessa ympäristössä. Minä toivoisin, että me Suomessa emme asuta maahanmuuttajia sillä tavalla emmekä päästä heitä keskittymään joihinkin paikkoihin, joissa tämmöistä gettoutumista tapahtuisi.

16.39 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Todellakin kotouttamisen peruskivi on kielenopetus, ja suomen kielen lautakunta on kannanotossaan tuonut esille huolensa kotouttamiskoulutuksen kielenopetuksen laadusta. Suomen kielen lautakunnan mukaan kotouttamiskoulutus on luonteeltaan tyypillinen koko yhteiskunnan toimintaa tukeva julkinen palvelu, jonka järjestäminen yhä kasvaville koulutettavien määrille tarjouskilpailumennettelyn pohjalta ei ole ratkaisuna enää toimiva. Tässähän käy todellakin niin, että kun kouluttajat vaihtuvat kilpailun mukaan, niin pitkäjänteisiä työelämäyhteyksiä ei pystytäkään rakentamaan ja koulutusta järjestäville tahoille ei kerry välttämättä sitä osaamista, joka varmistaa opetuksen laadun. Sen vuoksi tuossa mietinnössä todettiin, että lautakunta on kannanotossaan pitänyt luontevimpana, että vastuu kotoutumiskoulutuksen järjestämisestä olisi työ- ja elinkeinoministeriön asemasta opetus- ja kulttuuriministeriöllä, jolla on juuri opetukseen ja sen laadun varmistamiseen liittyvää osaamista. Tästä asiasta valiokunta ei ole lausumaa tehnyt eikä varsinaisesti tähän ministeriöasiaan ottanut kantaa, mutta mielestäni tätäkin asiaa tulee kyllä vakavasti pohtia, olisiko kuitenkin opetus- ja kulttuuriministeriö se oikea ministeriö ohjaamaan tätä maahanmuuttajien kielenopetusta.

16.41 Laura Huhtasaari ps: Arvoisa puhemies! Se ongelmahan tässä juuri on, että meillä on edelleen tuo länsiraja auki. Itärajalla on kunnollinen rajavalvonta, mutta länsiraja on edelleenkin auki. Hallitus on pysynyt samana, osa sieltä sitten sinertyi, mutta minä ainakin jo 2015 vaadin, että meille tulee rajatarkastukset ja meidän on käännyttävä turvapaikanhakijat rajalta, ja vaadin myös sitä, että me emme ota vastaan turvapaikkahakemuksia turvallisista maista. Toki nykyisillä perussuomalaisilla ei valitettavasti ollut mitään sananvaltaa hallituksessa, mutta kuitenkin yhteisiä kirjauksia saimme aikaiseksi. Esimerkiksi tämä maahanmuuttokirjaus löytyy valtioneuvoston sivuilta, tämä on 2015 kirjoitettu: ”Suomi tulee vaatimaan voimakkaasti EU:n jäsenmailta kunnollista ulkorajavalvontaa sekä jokaisen maan vastuuta rekisteröidä turvapaikanhakijat. Rekisteröimätön liikkuminen Schengen-alueella on saatava loppumaan. Suomi tekee EU:ssa turvapaikkapolitiikkaa mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi.”

Mikään kansainvälinen sopimus ei pakota ottamaan turvapaikkahakijia turvallisuudesta maasta. Päinvastoin, meidän ensisijainen tehtävämme on laittaa suomalaisten turvallisuus ensin, joten näitä voidaan hyvin tulkita Suomen turvallisuus edellä -näkökulmasta. Australia ja monet muut maat ovat allekirjoittaneet samoja sopimuksia. Se on tietysti sitten jokaisen jäsenvaltion oma asia, miten niitä sopimuksia tulkitsee, mutta kyllä suomalaisten ensisijainen tehtävä on suojella omia kansalaisiaan. En minä ymmärrä, millainen kansa antaa tällaisen tapahtua itselleen, että pitää rajat auki. Emme tiedä, kuka tänne tulee, kuinka kauan he ovat, mitä he täällä tekevät. Maksanut on ainakin miljardeja euroja, raiskauksia on tapahtunut, murhia on tapahtunut ja jopa ensimmäinen terrori-isku. Onkin hyvin surullista, että muut oppositiopuolueet kaiken tämän tapahtuneen jälkeen eivät lähteneet mukaan välikysymykseen, minkä perussuomalaiset esittivät. Ilmeisesti kaikkien muiden puolueiden mielestä asiat ovat edelleen hyvin, tai sitten muuten puuttuu kanttia sanoa, että jo riittää, suomalaiset ensin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2018 vp

16.44 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tarkastusvaliokunnan raportti oli yksimielinen. Mutta näihin epäkohtiin, joihinka edustaja Huhtasaari puuttui: rajatarkastukset. Otetaanpa esimerkki: Me olemme täällä, ministerit, edustajat. Jos tänne tulee vieras, niin tuossa on turvatarkastus. Kaikki tarkastetaan, jotka tänne tulevat. Elikkä täällä on turvallista olla, ja ministerinkin on hyvä pilkistellä tuolta aitiosta. Ei kukaan uhkaa mitään. Mutta mitenkä on ne äänestäjät, jotka ovat äänestäneet meidät tänne. Niistä ei kyllä välitetä paljon mitään. Ei minkäänlaista tarkastusta, tuli tänne minkälainen terroristi tahansa. Sano noo vaan, että turvapaikka, ja tervetuloa.

Mutta mitä on sitten tehty tämän kotouttamisen eteen? Edustaja Elovaaralla oli esitys tuossa. Luin tätä listaa silloin vähän matkaa, kun aika loppui kesken. Näitä nimittäin on monta sivua, jos haluaa katsoa, ja jonkin verran minä voin tuosta ottaa, muutaman esimerkin.

Jatkan siitä edellisestä: maahanmuuttajajärjestöjen mielenterveysosaamista pohtiva projektisuunnittelija, maahanmuuttajien työllistämisyhdistyksen asianajaja, maahanmuuttajien neuvontapisteen ohjaaja, pakolaisavun vertaisryhmätoiminnan koordinaattori, monikulttuurisen tietopalvelukeskuksen asiantuntija — mikäs tuo on? — maahanmuuttajien kansalaistoiminnan kehittämisestä vastaava virkamies... Näitä ei kehtaa kyllä enempää lukea. Tässä menee ikä ja terveys.

Tämmöiset on jo laitettu sinne, että saadaan homma toimimaan. Nyt pohditaan, että saadaan perustettua lisää näitä virkoja, että sitten niin kuin se homma tapahtuisi jollakin tavalla.

No, jos tämä herrasväki, mikä tässä on, ei ole saanut vielä mitään aikaan, niin mitä varten pitäisi vielä kouluttaa lisää tämmöisiä päälliköitä tänne sotkemaan hommia. Jos tarkastusvaliokunta olisi kanssa käyttänyt ihan maalaisjärkeä ja sanonut rehellisesti, että me olemme epäonnistuneet — mikä tietysti todettiin siinä — ja sitten tulevaisuusvaliokunnalle antanut raportin, jossa sanotaan, että ”ja tulemme epäonnistumaan”. — Kiitoksia.

16.48 Mikko Alatalo kesk: Arvoisa rouva puhemies! Todellakin on todettava, että kotouttamispolitiikka ei nykyisellään toimi ja tilanteen korjaamiseksi tarvitaan nyt uudenlaisia päätöksentekoa.

Kaikista paras keino ihmisen integroitumiseen tähän yhteiskuntaan on työ. Silloin kun on oma työ ja jotain myös menetettävää, niin myös nämä yhteiskunnan arvot on helpompi tällaisen ihmisen hyväksyä. Mutta toisaalta maahanmuuton täytyy tietysti olla hallinnassa. Jos se on kertakaikkisesti pois hallusta, silloin on entistä vaikeampaa tätä kotouttamispolitiikkaa tehdä.

Haluaisin kiinnittää huomiota erityisesti maahanmuuttajataustaisten naisten työllistymisen edistämiseen, jota myös tässä tarkastusvaliokunnan mietinnössä on tuotu esille. Vaimoni työskentelee koulunkäynninohjaajana, ja hän sanoi, että erittäin vaikea on saada niitä lapsia menestymään koulussa ja oppimaan kieltä, joiden äiti, maahanmuuttajaäiti, ei puhu suomea. Jos kotona ei käytetä suomen kieltä, niin suomen kielen sisäistäminen on hyvin vaikeata. Työelämään osallistuminen liittäisi maahanmuuttajataustaiset naiset ja heidän perheensä kiinteämmin tähän yhteiskuntaan. Se on sitten toinen asia, minkälainen arvo-maailma siellä perheessä on, sallitaanko perheenäidille osallistuminen suomalaiseen yhteiskuntaan.

Nimenomaan maahanmuuttajataustaisilla naisilla on riski pelkän sosiaaliturvan varaan jäämisestä, ja se on aikapommi. Heidän kotoutumistaan tulee parantaa myös kotihoidon tu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2018 vp

kea uudistamalla. Niin kuin on todettu tässä tarkastusvaliokunnan mietinnössä, maahanmuuttajataustaiset naiset tulee asettaa erityiseksi kohderyhmäksi, koska äidit ovat ratkaisevia näissä perheissä siinä, mikä arvomaailma on ja miten lapsia kasvatetaan. Siinä mielessä, kun tämä on jo tapahtunut, että meillä on iso määrä nyt ihmisiä täällä, muualta tulleita ihmisiä, meidän täytyy tehdä korjausliikkeitä, jotta voimme todellakin saada ihmiset integroitumaan tähän suomalaiseen yhteiskuntaan ja nimenomaan omalla työllään myös luomaan itselleen tänne sellaisen arvomaailman, jota on helpompi heidän puolustaa.

16.50 Veera Ruoho kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Hakkarainen, sanoitte, että tullaan epäonnistumaan uudessa kotoutumissuunnitelmassa — siihen lienette viittannut. [Teuvo Hakkaraisen välihuuto] — Ette kai te ole ennustajaeukoksi ryhtynyt, vai onko tilattu taas jälleen kerran meedio paikalle?

Minä tykkään siitä, että rakentavasti yhdessä mietitään ratkaisuja, koska kaikki olemme todenneet sen, että kotoutumisessa on paljon epäonnistumisia, joskin hyviä onnistumisia-kin, kuten on todettu ja itsekin tiedän, mutta selkeästi on tarve tehdä muutoksia.

Ja totta, edustaja Huhtasaari kertoi, että on tapahtunut raiskauksia, on seksuaalista ahdistelua ja murhiakin — tai murha, en muista enää lukumäärää — se on täysin totta. Me emme tarvitse enää yhtään tämmöistä seksuaalirikoksen uhria Suomeen. Niitähän meillä on ihan kotimaassa olemassa jo, ihan kantasuomalaisten tekemiä. Sen takia täytyy sanoa, että se on kummallista, kun politiikassa pystytään puhumaan vain yhdestä asiasta kerrallaan. Nyttän tällä hetkellä ovat olleet pinnalla nämä ulkomaalaisten tekemät vastaavat, pedofiliaankin liittyvät asiat, ja samaan aikaan vaietaan tyystin kantasuomalaisten tekemistä vastaavista. He varmasti taputtavat käsiään. Uhrin kannalta sillä ei ole merkitystä, minkävärinen tekijä on ollut. Se on karmiva kohtalo.

Edustaja Huhtasaari puolusteli toimintaa, vaikka he olivat itse hallituksessa silloin, kun tuli iso määrä turvapaikanhakijoita. Ei oltaisi voitu käännättää Dublin-palautuksella niitä Ruotsiin: jos ne eivät ole siellä hakeneet turvapaikkaa, niin niitä ei voi käännättää sinne, ja on hyvä tietää se. Minä tiedän, kun olen ulkomaalaispoliisissa ollut tekemässä sekä turvapaikkatutkintaa että myöhemmin maastakarkotustehtäviä. Silloinkin Dublin-käännätyksiä tehtiin. Kollegani ovat tehneet Dublin-käännätyksiä niille tapauksille, mitkä on voitu todentaa ja tietää, missä he ovat ensimmäisen kerran hakeneet turvapaikka vai ovatko. Tilannehan oli täysin poikkeuksellinen. On koko hallituksenkin puolelta esitetty se ja nyt varaudutaan siihen, että vastaavanlaista ei tulisi. Siksi muun muassa meidän sisäministeri Mykäsén johdolla ajetaan EU:ssa Suomen etua siinäkin mielessä, että turvapaikkajärjestelmää täytyy muuttaa — yhdessä sitä muuttaa, ei yksin täällä kuppikuntaisesti pelkästään Suomen rajoja miettien. Tämä asia koskettaa koko Eurooppaa. Turvaa niille, jotka sitä todella tarvitsevat.

Mielenterveyspalveluja turvapaikanhakijoille tuossa vähän edustaja Hakkarainen kritisoi. Jos mietitään sitä, mitä tapahtui Turussakin, niin kyllähän siellä taustalla jotain täytyy olla, eihän terve ihminen tällaista tee. Kun ajatellaan rasismia, niin jos sitä kohtaa turvapaikanhakijana täällä, ihminen saattaa syrjäytyä, radikalisoitua täällä Suomessa ollessaan, ei niin, että hän olisi sellainen jo valmiiksi tänne tullessaan — tämä pitää muistaa.

Välikysymysesitys: Siitä oli puhetta, että perussuomalaiset vaativat sitä turvallisuuden takia. Olette toivottavasti katsoneet ne tilastot, mitä tilastot sanovat siitä, onko siihen todellista tarvetta. Niin kylmäävää kuin se kaikki on ollutkin, mitä Oulussa on tapahtunut, niin onko se sitten loppupeleissä sen kummemmin? Minä pidän sitä teidän välikysymyksenän-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2018 vp

ne sinänsä kornina, koska te vetoatte kansalliseen turvallisuuteen, sillä kun me olimme täällä päättämässä perustuslain 10 §:ää, niin tulittekohan te vasta samana päivänä sen kannalle, että sitä muutetaan silleen, että pystytään tiedustelulakipaketti laittamaan kiireelliseksi. Teitä eivät huolettaneet silloin Turun tapahtumat, vaan teitä huoletti se, ettei yksityisen viestin sisältöön puututa. Senkin olisitte voineet varmistaa valiokunnassa tarkasti kuuntelemalla, miten hyvin se otettiin huomioon, että siinä ei yksityisyydensuojaan puututa liikaa.

Muuten kiitän oikein paljon tästä rakentavasta keskustelusta. Itselleni on aina tärkeää korjata ja oikaista faktat, koska liian pitkään täällä voidaan kansanedustajien suulla sanoa semmoisia asioita, mitkä eivät pidä paikkaansa.

16.55 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Niistä faktoista puhuttaessa, kyllähän tuo hallitsematon rajan ylittäminen silloin vuonna 2015 enemmänkin liittyi siihen, että Euroopan maissa ei oltu noudatettu Schengen-sopimusta eli oli päästetty Schengen-alueelle väkeä ilman oikeutta oleskella Schengen-alueella. He eivät olleet hakeneet turvapaikkaa siinä ensimmäisessä maassa, mihin olivat tulleet, eivätkä olleet esittäneet muutakaan matkustamiseen oikeuttavaa asiakirjaa. Siinä kohtaa olisi pitänyt paljon aikaisemmin sanoa, että Schengen jäihin, kunnes tämä asia saadaan kuntoon. Siihen sitä rajatarkastusta olisi tarvittu kautta Euroopan, että turvapaikkaa olisi ollut viimeistään pakko hakea siinä toisessa maassa, mihin mentiin, eikä niin kuin nyt, että valettiin koko Euroopan halki. Kansainvälinen järjestelmä romahti siinä vaiheessa todella pahasti ja sopimuksia ei noudatettu.

Mutta tähän keskustelun loppuun itse kotoutumisasiasta haluaisin nostaa vielä esiin sen, kun ministeri Lindström päätti puheensa mielenkiintoisella lauseella, joka herätti välihuutoja ainakin tuolta vihreältä puolelta: nimittäin jos tässä kotoutumisessa onnistuttaisiin Suomessa, niin me olisimme ensimmäinen maa, jossa se on onnistunut. Näin ainakin suurin piirtein muistan ministerin sanoneen, ja tämä voi olla hyvin tottakin. Aiemmassa puheenvuorossani puhuin, että amerikkalaisilla ei ole kotoutumisongelmia Suomeen, ja käänteisesti moni käyttää USA:ta esimerkkinä suuresta menetystarinasta maahanmuutosta, sulatusuunina, jossa erilaiset kansallisuudet tulevat keskenään hyvin toimeen. No, siellähän ei ole mitään kotoutusta harjoitettu, vaan siellä on hyvin voimakas yhtenäiskulttuuri, voimakas kansallistunne, pakko tehdä töitä, koska sosiaaliturvaa ei makseta joutilaana loikoilevalle, ja voimakas lainsäädäntö ankarine rangaistuksineen, jos lakeja siellä rikotaan. Siitä huolimatta maassa on aika paljonkin etnisiä konflikteja ja muita ongelmia isojen kansallisuusryhmien välillä. Olisiko nyt siis todella niin, että ministeri puolihuolimattomasti lausui suurenkin totuuden. Kotoutus ei ole toiminut missään muualla, mahtaneeko siis toimia Suomessakaan, kysyn minä.

16.57 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa rouva puhemies! Tuolla jo vastauspuheenvuorossa keskustelun alkupuolella totesin sen, että Sipilän hallitus nimitettiin 29. toukokuuta 2015. Silloin aloitti siis se hallitus, joka vieläkin pääosin on koossa. Alussa se oli maise-makonttorissa ja ajoi itseään ikään kuin asioihin sisään. Eduskunta ei ollut koolla kesäaikana, niin kuin ei normaalisti ole eikä varsinkaan ensimmäisenä kesänä vaalien jälkeen. Tuon kesän jälkeen heti elo—syyskuussa, siis vajaa 3 kuukautta jälkeen hallituksen muodostamisen, alkoi tämä maahanmuuttovyöry. Täytyy sanoa ihan rehellisyyden nimissä, että ei Sipilän hallituksella siinä vaiheessa ollut mitään mahdollisuuksia saada lainsäädäntöä eikä meidän järjestelmää siihen iskuun, joka olisi tarvittu, vaan silloin sisäministeri

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2018 vp

Orpo toteutti niitä lakeja, jotka oli edellisten hallitusten ja eduskuntien toimesta laadittu, ja ne olivat keinoja siihen tilanteeseen nähden. Eli jouduimme siihen tilanteeseen syksyllä 2015, että vyöry tuli eikä ollut välineitä välttämättä tehdä niitä lakeja. Nyt olisi ollut aikaa 3 vuotta niitä tehdä, mutta eivät vielä ole ne asiat kunnossa.

Olisiko sitten syksyllä 2015 ollut mahdollista jättää ottamatta Ruotsista, turvallisesta maasta tulevat turvapaikanhakijat, ja palauttaa heidät Ruotsiin? Se on mielenkiintoinen kysymys. Pääministeri Sipilä sanoi eräässä haastattelussa, että Suomi olisi voinut palauttaa heidät Ruotsiin, koska Dublinin sopimus oli menettänyt käytännössä merkityksensä. Tein tästä viime viikolla kirjallisen kysymyksen, että olisiko vai eikö olisi voinut käännyttää, ja toisaalta, että onko nytkin tilanne se, että jos vaikka miljoona ihmistä, turvapaikanhakijaa tulee Suomen rajan yli, niin meidän on Dublinin sopimuksen ja muiden sopimusten perusteella otettava heidät kaikki vastaan, järjestettävä asuminen, ylläpito ja yksilöllinen tutkinta turvapaikkaoikeuksien olemassaolosta ja sitten myös kierrätettävä kaikki nämä valitustiet ja muut. Tähän on mielenkiintoista saada vastaus, että olisiko näin ollut. Eli kumpi on oikeassa, ministeri Orpo vai pääministeri Sipilä, siinä, olisiko voitu käännyttää? — Jatkan. [Puhemies: Täältä pöntöstä voi jatkaa, olkaa hyvä. — Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Arvoisa puhemies! On todella tärkeää, että saamme tähän kysymykseen selkeän ratkaisun, tiedon, kun jopa johtavat ministerimme ovat asiasta täysin vastakkaista mieltä. Tiedämme, että lähtökohta on se, että maalla, josta turvapaikkaa on ensimmäisenä haettu, on se vastuu, mutta mikä sitten tässä tilanteessa olisi ollut se oikea menettely ja ovatko nämä sopimukset meitä sitovia, se on tärkeä asia.

Arvoisa puhemies! Täällä edustaja Ruoho käytti aika erikoisen puheenvuoron. Hän ensin moitti muun muassa sitä, että perussuomalaisien eduskuntaryhmä tiedustelulakikysymyksen yhteydessä ilmoitti kantansa tähän hyvin herkkään ja tärkeään asiaan kuin perustuslain muuttamiseen vasta silloin tiistaina, kun asiasta sovittiin. Me halusimme vain yksinkertaisesti paneutua asiaan ja selvittää sen, mitä hallitus on sopinut esimerkiksi sosiaalidemokraattisen puolueen kanssa, jonka eduskuntaryhmällä oli keskeinen asema siinä, voidaanko perustuslakia muuttaa vai ei. Ihan normaalia, rehellistä, avointa selvitystä näin valtavan tärkeässä asiassa. Sitten kun saimme selvityksen, ilmoitimme, että olemme valmiit hyväksymään perustuslain muutoksen, koska pidämme sekä sotilaallisen että siviilitiedustelun järjestämistä tehokkaaksi kiireellisenä ja tärkeänä. Tässä ei ole mitään epäselvää.

Sitten, arvoisa puhemies, vielä tästä välikysymys-asiasta. Edustaja Ruoho moitti perussuomalaisia siitä, että me olimme halukkaat tekemään ja tarjosimme muulle oppositiolle välikysymystä sisäisestä turvallisuudesta. Hämmästelen, että hallituspuolueen edustaja vähättelee Suomen sisäistä turvallisuutta uhkaavia tekijöitä tänä päivänä. Kansa on huolissaan. Vain tuolla kabineteissa viime viikon tiistaina ryhmien puheenjohtajat sopivat joistakin toimenpiteistä, mutta niistä ei tuoda selkeää viestiä ja keskustelua tähän isoon saliin avoimesti, niin kuin meidän järjestelmässä kuuluu olla. Siksi me katsoimme, että välikysymys olisi ollut paikallaan. Eli tämän arvostelu on kyllä aivan käsittämätöntä. Samalla on todettava, että aivan käsittämätöntä oli kyllä sekin, että kaikki oppositiopuolueet tähtilukettua lukuun ottamatta kieltäytyivät välikysymyksestä ja siis katsovat, että Suomen sisäinen turvallisuus kaikkien Oulun, Turun, Helsingin ja muiden tapahtumien jälkeenkin on kunnossa. Käsittämätöntä. Meillä on vakava tilanne tässä suhteessa. Johtuu se sitten suomalaisista tai maahanmuuttajista, niin sisäinen turvallisuus on yksi perusasia kansakunnan kohdalla, niin kuin on ulkoinenkin turvallisuus. Jos meillä ei kansa koe turvallisuutta, koe

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2018 vp

turvallisuuden tunnetta ja jos se ei ole myöskään asiallisesti kunnossa, niin tilanne maassa on huolestuttava. Ja nyt tällaisia piirteitä on. Eduskunnan vastuu on käydä tällaiset keskustelut, ja välikysymys tietysti on siitä erinomainen, että siinä on ryhmäpuheenvuorot, siinä on yksittäiset puheenvuorot ja se päättyy hallituksen luottamuksen mittaamiseen. Mutta suurin osa oppositiosta ei halunnut tätä mittausta suorittaa ja tätä keskustelua käydä. Kiire on saada niitä esityksiä, joista on sovittu ja uusia esityksiä myös siltä osin, että saadaan palautettua kansalle luottamus sisäisen turvallisuuden parantamiseen. Muun muassa poliisien määrä ja moni muu asia ovat sellaisia asioita, joita tarvitaan kiireesti.

17.06 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Ruoho arvosteli perussuomalaisten Laura Huhtasaaren kriittistä puhetta maahanmuutosta. Siinä tulivat esille myös seksuaalirikokset. Mutta fakta on, että seksuaalirikokset ovat moninkertaiset ulkomaalaistaustaisten tekeminä. Se on faktaa. Ylipäätään seksuaalirikokset — ovat ne sitten kenen tahansa tekemiä — ovat tuomittavia, ja ne on tuomittava. Ja kun vielä kohdistetaan lapsiin, niin sanat loppuvat kesken. Se on niin järkyttävää.

Tässä asiakohdassa kuitenkin on käsitelty tarkastusvaliokunnan mietintöä kotouttamisesta, ja tarkastusvaliokunnan mietintö on tiukka ja hyvä. Sen kriittisyys onkin silmiinpistävää eikä voi välttyä siltä, että vaalien läheisyydellä voi olla myös merkitystä. Kaikkihan me tiedämme, että maahanmuuton kriittinen tarkastelu on jo vuosia ollut pelkästään perussuomalaisten agendalla. Ja kyllä täytyy ihmetellä, aivan kuten edustaja Kankaanniemi tuossa totesi, että yksikään muu puolue ei lähtenyt mukaan meidän välikysymykseemme turvallisuudesta. Ainoastaan tähtiliike olisi ilmeisesti lähtenyt.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi tarkastusvaliokunnan omasta asiastaan O 10/2017 vp laatimaan mietintöön sisältyvän kannanoton. Asian käsittely päättyi.